Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען — היינט 10 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 168 | Łódź, Niedziela 21 lipca 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז זונטאג, יג תמוז תרפ"ט | № 168

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

ווארנונג!

רענדע מעבעל=פאבריק געפינט זיך ווי ביז איצט אויפ'ן זעלבען ארט:

צוליב דעם, וואס א געוויסע פערזאן בעמיהט זיך לעצטענס צו בעהאלטען אונטער'ן מאנטעל פון מיין איבעראל בעקאנטע פירמע, וועלענדיג אזוי ארום אריינפיהרען אין א טעות די געעהרטע קונדשאפט, ווארן איך דערמיט, אז מיין געעהרטע קליענטעלע זאל זיך נישט לאזען פון קיינעם פערפיהרען. מיט דער דערמאהנטער פערזאן האב איך קיין שום געמיינזאמעס נישט. דאנקענדיג מיינע זייט יאהרען עקזיסטירענדע ...

נארוטאוויטשא (דזשעלנא) 12 אין הויף. קיין שום פיליאלעס בעזיץ איך נישט

מאכענדיג וועגען דעם אויפמערקזאם די געעהרטע קונדשאפט, האב איך גלייכצייטיג די געלעגענהייט צו מעלדען, אז איך בעזיץ אימער אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון פאלירטע און דעמבאווע

קאמפלעטע איינריכטונגען — ווי אויך פארשידענע — איינצעלנע מעבעל-שטיקער — צוליב דעם דויערענדען קריזיס האב איך בעדייטענד פערקלענערט די פרייזען

האפענדיג, דאס די געעהרטע קונדשאפט וועט מיר, ווי ביז איצט אויך ווייטער שענקען דעם פולסטען צוטרוי, פערבלייב איך

מיט אכטונג

FABRYKA MEBLI
12 I. M. TERKELTAUB 12
NARUTOWICZA telef.
w podwórzu 34-18

בלב מלא צער ויגון אנו מודיעים ע"ד אסוננו הגדול שקרה לנו בהלקח מאתנו בש"ק פ' חו"ב אמנו היקרה האשה החשובה המפורסמת במעשי' הטובים מרת

נ.ע. שיינדעל גיטל

אשת המנוח החסיד ר' חיים זאב ז"ל

קאפעלושניק

בשנת הששים ותשע לחייה.

ההלוי' תהי' היום, ביום א' פינחס, בשעה 1 אחה"צ מבית חתנה רחוב נארוטאוויטשא 56.

השרויים בצער

בני', בתה, חתנה, כלתה ומשפחתה.

לאדזשער שטאט טעאטער

צעגעלניאנא 63.

גאסטראלן פון דער

ווילנער טרופע

יאר XIV — אנפ. מ. מזאה. — יאר XIV

היינט, זונטיק, דעם 21 יולי, מאנטיק, דעם 22 יולי 8,30 אוונט

„קדוש השם"

פאעמע

א. באארבעט פאר דער בינע פון מיכאל וויינבערג. דעקאראציעס און קאסטיומען: ו. ווייכטרויב. מוזיק: ה. קאן. טענץ און פלאסטיק: שוויסטער ראס.

באטייליקן זיך: פרויען: מרים ארלעסקא, אסתר גאלדענבערג, יוכבד ווייסליק, נעמי נאטאן, דינה קאמען, א.א. מענער: דוד בירנבוים, בערג, חיים בהאקארזש, זלמן הירשפעלד, יעקב ווייסליק, יעקב מאנסדארף, שמחה נאטאן, יוסף קאמען, יעקב קורלענדער.

בילעטן-פארפארקויף אין באשטע-קאסע און גאסטאמאקים צעטערגיע פון 10 פרי ביז 7 אוונט. פון 7 אוונט ביי דער טעאטער-קאסע. פרייזן פון די פלעצער פון 1 ביז 10 זל.

היינט, זונטאג, דעם 21 ד. ח. (י"ג תמוז) צו די שלושים פון פערשטארבענעם לאנגיעריגען פרעזעס פון די חברה „מחסה לזקנים"

נ"ע ד"ר עזריאל (עדמונד) קראקאווסקי

וועט אין די שוהל פון זקנים=הויז, פאמארסקא 54 א זייגער 11,30 פריה פארקומען א הזכרה, אויך די איינווייהונג פון א עוויגעס צימער אויפ' די נעמען פון עזריאל און ליבה קראקאווסקי, צו וועלכע עס לאדען איין די קרובים און פריינד פון פערשטארבענעם און די מיטגלידער פון אונזער חברה.

די פערוואלטונג.

אלע וועלכע בעזיצען פראטעסטען

פון דער פירמע

פינקוס געבערט

זאמאשטש

פריוואט-וראוילנג

אין לאדז, פיעטריקאווער 114/116

קענען די פראטעסטען פערקויפען. אנמעלדונגען נעהמט אויף טעלעפאן 71=28 א גאנצען טאג א חוץ פון 2–4 נאכמיטאג.

אויפפאדערונג.

דער יודישער פליישער-פעראיין, פיעטריקאווער 24

פאדערט אויף אלע מיטגלידער, צו זיי זאלען זיך זאפארט פערזעהען מיט די

נייע צעטעלעכס

וועלכע זענען צו בעקומען אין פעראיין. אין נאנגענפאל בעהמען מיר אראפ פון זיך די פעראנטווארטליכקייט פאר די אומאנגענעהמע פאלגען. די פער-איינס-קאנצעלאריע גיט ארויס צעטעלעכס פון 5–8 אזייגער יעדען טאג.

די פערוואלטונג פון יודישען פליישער-פעראיין

אכטונג, סוחרים!

די אלע, וועלכע בעזיצען פראטעסטען פון

ק. ארבאך, זשעלאנא 63

אז זיי זאלען זיך ווענדען אין זייערע אייגענע אינטערעסען צו י. דרוקער זאוואדזקא 11, מאנטאג, דעם 22 ד. ח. פון 7–8 אוועגד.

מיט אכטונג י. דרוקער, זאוואדזקא 11.

Dr. med. HENRYK BERGSON

פרויען-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען אויף

נארוטאוויטשא (דזשעלנא) 6 טעל. 10-26

דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס דער שווערגעטראפענער פאמיליע קראקא צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען מאן און פאטער

יעקב נ. ע.

וועלכער איז א ריהע מיט יאהרען געווען אן אקטיו ער מיטגליד אין אונזער פעראיין.

די פערוואלטונג

פון יודישען פליישער=פעראיין, פיעטריקאווער 24.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דעם ה' לייב מאשקאוויטש און טאכטער שפרינצע מארקאוויטש צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכער פרוי און מוטער

יוטע נ"ע

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג פון באלוטער פליישער-פעראיין

CIECHOCINEK

„Wiktorja" ווילא — וולאצלאווסקא=גאס

Dr. med. W. Łaski

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

נעמט אן פון 1-טען יוני 1929. 2778

Dr. med.

H. Gutsztadt

ספעציאל-ארצט פאר אקושער און פרויען-קראנקהייטען

Zachodnia 62

(Cegielniana 23)

telefon 29-52

נעמט אן פון 8 ביז 10 און פון 5 ביז 7 אוונט

אנאנסן אין „נייעם פאלקסבלאט"

האבן דעם גרעסטן ערפאלג

אמעריקא, ענגלאנד און יאפאן

מישען זיך אריין נישט צו דערלאזען א מלחמה אויפן ווייטען מזרח

סאוויעטן און כינא מסכים אויף א פערמיטלונג

וואַשינגטאָן, 20. (ספ. טעל.) אין די אַמע־ריקאַנישע פּאָליטישע קרייזען איז מען זעהר צופרידען מיט'ן פאַקט, וואָס די וואַשינגטאָנער רעגירונג האָט אונטערגענומען צו פערמיטלען אין דעם רוסיש־כינעזישען קאָנפליקט.

אין אַמעריקא האָפט מען, אַז עס וועט גע־לונגען דעם קאָנפליקט צו בעזייטיגען און נישט צו דערלאָזען צו אַ קריגס אַקציע אויפ'ן גרויסען מאַס־שטאַב. די בעדייטונג פון דער אַמעריקאַנישער פער־מיטלונג ליגט הויפּטזעכליך דערין וואָס זי וועט זיין אַ פייער־פּרובע פאַר'ן קעלאָג פאַקט פון וועלכער ווי עס שיינט דער פאַקט וועט אַרויסגעהן אַ נצחון.

דער כינעזישער פאָרשטעהער אין וואַשינגטאָן האָט ערקלערט, אַז הגם דער קעלאָג פאַקט איז נאָך נישט אַריין אין קראַפט, האָט דאָך די כינעזישע רעגירונג נישט בדעה, צו ערלעדיגען דעם סכסוך מיט געוואַלד מיטלען.

די סאָוויעט רעגירונג האָט אויף דעם אַמע־ריקאַנישען פאָרשלאָג געענטפערט, אַז זי איז מסכים, דאָס די ווייטערדיגע אונטערהאַנדלונגען וועגען ליק־ווידירען דעם סכסוך מיט כינא זאָלען געפיהרט ווערען אויפ'ן יסוד פון קעלאָג פאַקט.

די ערשטע רוסיש-כינעזישע קאמפען

לאָנדאָן, 29 (ספ.טעל.) פון אַסאָקי מעל־דעט מען, אַז דאָס סאָוויעטישע מיליטער האָט אָנגעהויבען אַ אָפענסיווע און פערנומען די שטאָט מאַנדזשולי און די סטאַציע פאַגראַניטשנאַיאַ.

לאָנדאָן, 19 (ספ.טעל.) פון כאַרבין מעל־דעט מען: לויט ייי עס דערצעהלען רייזענדע הערט מען אויף די גרעניץ־סטאַציעס אַ שטאַרקע קאַנאָנאַדע.

לאָנדאָן, 19 (ספ טעל.) לויט דעפּעשען פון מאָסקווע קאָנצענטרירט זיך דאָס רוסישע מי־ליטער אויף דער רוסישער גרעניץ און די סאָ־וויעטישע עראָפּלאַנען פליהען אַריבער די מאַנ־דזשורישע גרענעץ. דער רוסישער פלאָט קאָנצענט־רירט זיך אין בלאַגאָוועשטשענס בכדי אַריבער צו טראַנספּאָרטירען אויפ'ן צווייטען ברעג מיליטער.

פון פּעקין מעלדעט מען וועגען ווייטערע טראַנספּאָרטען פון כינעזישען מיליטער צו דער גרעניץ.

די ווייסגוואַרדיסטען אָרגאַניזירען זיך

טאָקיא, 20. (ספּ. טעל.) די אָפיציעלע יאַפּאַ־נישע אַגענטור מעלדעט, אַז דער אַטאַמאַן הרער פון רוסישען מיליטער ב יירער כינעזישער מזרח־באַהן גענעראַל האָרוואַט, וועלכער האָט זייט 1906 אָנגע־פיהרט מיט דער כינעזישער מזרח־באַהן, איז אָנגע־קומען קיין כאַרבין.

לויט דעם אָבמאַך צווישען דער כינעזישער און סאָוויעטישער רעגירונג איז דעם גענעראַל האָרוואַט ביז איצט געווען פערבאָטען צו וואוינען אין כאַרבין. גענעראַל האָרוואַט האָט ערקלערט, אַז ער איז פון דער נאַנקינער רעגירונג בעשטימט געוואָרען אַלס פיהרער פון די ווייס גאַרדיסטען.

סאוויעט-רעגירונג געגען דער אינטערווענץ פון דער פעלקער-ליגע

בערלין, 19 (ספ. טעל.) פּערזענליך זיך אויף גוט אינפאָרמירטע קרייזען, מעלדעט „טעלע־גראַפען איניאָן", אַז די סאָוויעט־רעגירונג וועט אָפּוואַרפען אַ עווענטועלע פערמיטלונג פון דער פעלקער־ליגע אין סאָוויעטיש־כינעזישען קאָנפליקט. די סאָוויעט־רעגירונג ערקלערט, אַז די ליקווידאַ־ציע פון טכסוך מוז געשעהן אָהן דער פערמיטלונג פון וועלכען עס איז דריטען צד.

די ענגלישע און יאפאנישע רעגירונגען שליסען זיך אן אין דער אמעריקאנישער אינטערווענץ

לאָנדאָן, 20. (אטע) די ענגלישע רעגירונג האָט מודיע געווען דער רעגירונג פון די פעראייניגטע שטאַטען און פון פראַנקרייך, אַז זי שליסט זיך אָן אין זייערע בעמיהונגען צו ערלעדיגען דעם קאָנ־פליקט אויפ'ן ווייטען מזרח אויף אַ פרידליכען אופן.

לויט מעלדונגען פון טאָקיאָ האָט זיך אויך די יאַפּאַנישע רעגירונג אַרויסגעזאָגט אין דעם זין.

אויך פראנקרייך פערמיטעלט אין סכסוך

קאָוונא, 20. (אטע) פון מאָסקווע מעלדעט מען, אַז היינטיגען שבת, וועט די סאָוויעט רעגירונג זיך בעראַטען וועגען דעם אַמעריקאַנישען פאָרשלאַג וועגען ליקווידירען דעם רוסיש־כינעזישען קאָנפליקט.

דער פראַנצויזישער באָטשאַפטער הערבעט האָט היינט אָפיציעל געמעלדעט דעם פערטרעטער פון קאָמיסאַר פאַר אויסערליכע ענינים קאַראַכאַן וועגען דעם אַמעריקאַנישען פאָרשלאַג צו ליקווידירען דעם סכסוך. קאַראַכאַן האָט ערקלערט, אַז ער וועט היכף מעלדען דער סאָוויעט־רעגירונג וועגען דעם אַמעריקאַנישען פאָרשלאַג.

דאס רוסישע מיליטער איז נישט אריבער די כינעזישע גרעניץ

פּעקין, 20. (אטע) די ידיעה, אַז דאָס רו־סישע מיליטער האָט פערנומען די שטאָט מאַנדזשולאַ און די גרעניץ סטאַציע פּאָגראַניטשנאַיאַ ווערט מצד דעם כינעזישען קריגס־מיניסטעריום אָבגעלייקענט.

צוזאמענשטויסען פון די גרעניץ-וואכען אויף דער מאנדזשוריש-רוסישער גרעניץ

בערלין, 20. (אטע) „אולשטיין" מעלדעט פון ניו־יאָרק, אַז לויט ידיעות, וואָס זיינען דערהאַל־טען געוואָרען פון דער סאָוויעטיש־מאַנדזשורישער גרעניץ קומען דאָרט פאָר קליינע צוזאַמענשטויסען צווישען די גרעניץ־וואַכען. די כינעזער וואַרפען ניי מיליטער אויף דער גרעניץ, נעכטען איז אויף דער סטאַציע פּאָגראַניטשנאַיאַ אויפגעריסען געוואָרען דער טונעל פון דער מזרח־כינעזישער באַהן.

נאנקינער רעגירונג בערוהיגט, אז עס וועט נישט זיין קיין מלחמה

בערלין, 20. (אטע) פון מוקדען מעלדעט מען, אַז די כינעזישע רעגירונג האָט אַרויסגעגעבען אַ אָפיציעלען אויפרוף צו בערוהיגען די בעפעלקע־רונג. אין אויפרוף ווערט געזאָגט, אַז נישט קוקענדיג אויף דער סאָוויעטישער נאָטע, וואָס רייסט איבער די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען, איז נישט פערהאַן קיין מורא פון אַ מלחמה. אין אויפרוף ווערט געזאָגט, אַז עס וועלען פערעפענטליכט ווערען דאָקומענטען, וואָס זיינען קאָנפיסקירט געוואָרען אין סאָוויעטישען קאָנסולאַט אין כאַרבין און וועלכע בעווייזען, אַז די סאָוויעטען האָבען פּרובירט אויפצורייסען די רעפּובליק, וואָס פעראייניגט נאַנקין מיט מוקדען.

כינא וועט טריי בלייבען דעם קעלאג-פאקט

לאָנדאָן, 20. (אטע) לויט מעלדונגען פון נאַנביי האָט דער אויסערן מיניסטער וואַנג ער־קלערט, אַז כינא וועט קיינמאָל נישט פערגעסען, אַז זי האָט אונטערגעשריבען דעם קעלאָג פּאַקט, און אַז זי וועט שטענדיג שטרעבען קודם כל צו ער־לעדיגען אַלע סכסוכים אויף אַ פרידליכען אופן.

היינט וועט די סאוו.-רעגירונג ענטפערן

אויפ'ן אמעריקאנישען פארשלאג

קאָוונאָ, 20 (אטע). פון מאָסקווע מעלדעט מען, אַז היינט קומט פאַר אונטערן פאָרזיץ פון פאָלקס קאָמיסאַר סודזאַקאָוו אַ גרויסע בעראַטונג, אין וועלכער עס בעטייליגט זיך דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער קאָמוניסטישער פאַרטיי סטאַ־לין, ווי אויך דער הויפּט אָנפיהרער פון דער רויטער אַרמעע. דער פערטרעטער פון קאָמיסאַר פאַר אויסערליכע ענינים קאַראַכאַן האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון ביז איצטיגען גאַנג פון סאָוויעטיש־כינעזישען קאָנפליקט און אָנגעוויזען, אַז די פער־אייניגטע שטאַטען זיינען גרייט צו אינטערווענירען אין קאָנפליקט אין שייכות מיט דער דאָזיגער ערקלערונג האָט זיך אָנגעהויבען אַ נעוואַלדיגע דיסקוסיע, וואָ דויערט ווייטער. וואַהרשיינליך וועט מאָרגען וועגען דעם ענין אַרויסגעגעבען ווערען אַ ספּעציעלער קאָמוניקאַט.

אין מאָסקווע איז מען אין דער מיינונג, אַז די סאָוויעט־רעגירונג וועט פאָדערען פון כינא, אַז זי זאָל אָננעהמען אַלע בעדינגונגען, וואָס זיינען אויסגערעכענט געוואָרען אין דער נאָטע פון 13 יולי,

סאוויעט-רוסלאנד וועט זיך נאר פערטיידיגען

בערלין, 19 (ספּעצ. טעל.) „פאָסישע צייטונג" מעלדעט פון מאָסקווע, אַז דער ש"ף פון קאָמיסאַריאַט פאַר קאָמוניקאַציע־ענינים און מיטגליד פון פּאָליט־ביוראָ רודזוטאַק האָט פאַר אויסלענדישע זשורנאַליסטען ערקלערט, אַז די סאָוויעט רע־גירונג וועט צוליב פּרינציפּיעלע טעמים נישט ער־קלערען קריג כינא, אַזוי לאַנג ווי דאָס כינעזישע מיליטער וועט נישט אַריבער איבער סאָוויעטישען טעריטאָריום. די פערהיטונגס־מיטלען זיינען נאָר פאָרגענומען געוואָרען צוליב די ידיעות וואָס די סאָוויעט רעגירונג האָט דערהאַלטען וועגען די פּלענער פון די ווייסגוואַרדיסטען און עמיגראַנטען אין מאַנדזשוריען איבערצופאַלען דאָס טעריטאָ־ריום פון סאָוויעט רוסלאַנד.

אין ערגסטען פאַל וועט רוסלאַנד רעקווירירען פון די עטליכע מיליאָנען וואָס זיינען אינוועסטירט געוואָרען אין דער מזרח־באַהן און פון די אונגע־פעהר 20 מיליאָן יעהרליכע הכנסה פון די דאָזיגע באַהנען.

אויף וואסערע בעדינגונגען וועט כינא איינגעהן אויף דער אמעריקאנישער פערמיטלונג

פּעקין, 20. (אטע) די בעראַטונג פון דער נאַנקין רעגירונג איבער דעם אַמעריקאַנישען פאָר־שלאַג דויערען ווייטער. פון גוט אינפאָרמירטע כינע־זישע קרייזען מעלדעט מען, אַז די נאַנקינער רעגירונג וועט אָננעהמען דעם אַמעריקאַנישען פאָרשלאַג נאָר אונטער פאָלגענדע בעדינגונגען:

1) די סאָוויעט־רעגירונג מוז מסכים זיין צו דער קאָנפיסקאַציע פון דער כינעזישער מזרח־באַהן דורך דער נאַנקינער רעגירונג. די נאַנקינער רעגירונג איז פון איהר זייט גרייט אויסצוצאָהלען דער סאָוויעט רעגירונג אַ געוויסע ענטשעדיגונג.

2) די סאָוויעט־רעגירונג פערפליכטעט זיך אָפּ־צושטעלען די קאָמוניסטישע אַגיטאַציע אין כינאַ.

3) די כינעזישע רעגירונג און די סאָוויעט־רעגירונג מוזען נאָך אַ פערשטענדיגונג, בעזייטיגען אַלע קריגס־הכנות, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרען אויף דער רוסיש־מאַנדזשורישער גרעניץ.

4) בכדי צו ערלעדיגען די פערשידענע פראַגען זאָל צוזאַמענגערופען ווערען אין פּעקין אַ רוסיש־כינעזישע קאָנפערענץ.

אין ווייסען הויז איז מען צופרידען מיט דעם כינעזישען ענטפער

בערלין, 20. (אטע) פון ניו־יאָרק מעלדעט מען, אַז הגם עס איז נאָך נישט אָנגעקומען קיין אָפיציעלער כינעזישער ענטפער אויף דעם אַמערי־קאַניש־פראַנצויזישען פאָרשלאַג מעגען פערמיטלען אין כינעזיש־רוסישען סכסוך האָט ד"ר וואַנג גע־מעלדעט דעם מלוכה סעקרעטאַר סימסאָן, אַז כינאַ וועט אונבעדינגט בלייבען טריי דעם קעלאָג פאַקט.

די דאָזיגע ערקלערונג האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע צופרידענהייט אין ווייסען הויז, ווייל דער קעלאָג אָבמאַך וואָלט דעמאָלט געפינען זיין ערשטע פּראַקטישע אָנווענדונג.

אויסגעבראכען אן אויפשטאנד אין דרום-כינא געגען דער נאנקינער רעגירונג

טאָקיאָ, 20. (אטע) די יאַפּאַנישע טעלעגראַ־פען אַגענטור מעלדעט, אַז אין דרום כינא אומשכנות פון יונאַנפו איז אויסגעבראָכען אַ אויפשטאַנד געגען דער כינעזישער רעגירונג. דער באַהן־פערקעהר צווישען יונאַנפו און דעם פראַנצויזישען אינדאָ־כינאַ איז איבערגעריסען געוואָרען. דער מאַרשאַל האָט תיכף אַרויסגעשיקט מיליטער בכדי אונטערצודריקען דעם אויפשטאַנד.

מיט דעם אויפשטאַנד פיהרט אָן אַ געוויסער כינעזער לינהורשון, וואָס האָט אין 1926 געענדיגט אַ סאָוויעטישע מיליטער שולע.

דער פסק-דין אין פראצעס געגען די ציגיינער מענשענפרעסער

קאַשאַו, 20 (אטע) היינט פאַרמיטאָג איז דאָ אַרויסגעטראָגען געוואָרען דער פסק־דין אין דעם פּראָצעס געגען די ציגיינער וואָס זיינען בע־שולדיגט געוואָרען אין רויב און אין מענשענפרע־סעריי. דער געריכטס זאַל איז געווען איבערפולט פון מענשען, וואָס האָבען מיט אונגעדולד געוואַרט אויפ'ן אורטייל. עס איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען פאָלגענדער פסק דין: די פיהרער פון דער באַנ־דע אַלעקסאַנדער פילקע און פויל ריבאַר זיינען פערמשפט געוואָרען צו אייביגע תפיסה יוזעף רו־דאַק צו 15 יאָהר, יוליוס טשישאר 12 יאָהר תפיסה, אייניגע ציגיינער האָבען בעקומען צו 8 יאָהר תפיסה, אייניגע צו 4 יאָהר, די צוויי ציגיי־נער מיירלעך יאָהאַננא און אסתר שימער צו 2 יאָהר תפיסה און 4 אנגעקלאָגטע זיינען פרייגע־שפּראָכען געוואָרען.

בלוטיגע דראמע אין א יודישער משפחה אין דארפאט

ריגע (י.ט.א.) אין אַ יודישער פאַמיליע אין דאָרפּאַט האָט זיך אָבגעשפּילט אַ בלוטיגע דראַמע, דער 22 יעה יגער בחור רפאל גאָלדמאַן האָט מיט עטליכע רעוואָלווער־שאָסען דערמאָרדעט זיין 20־יעהריגע שוועסטער פריידע און זיך נאָכ־דעם אַליין געמאָלדען אין דער פּאָליציי. בעפּת'ן פערהער האָט ער ערקלערט, אַז ער האָט דער־מאָרדעט זיין שוועסטער, ווייל זי האָט געפירט אַנ'אויסגעלאַסען לעבען.

רפאל גאָלדמאַן האָט ערשט מיט עטליכע וואָ־כען צוריק חתונה געהאַט.

זומערדיגע ראמאנען
און זומער'דיגע פאר=פאלק'ן
(דאטשע-פילאזאפיע)

קיינער ווייס נ שט לייקענען, אז דער היי־ניגער זומער איז א בענג ווארימער. מענשען באָדען זיך אין שווייס ווען זיי מוזען, און די וואָ קאָנען בעהויפטען אנטלויפען אין די קיהלע מקומות: העך אויף די דאטשעס ווער אין די בערג און ווער צו די ים-ברעגען. מען פאָהרט זיך אפקיהלען. אָבער ערגיץ אין דער וויסענשאפט, אין דער מעדיצין, איז פאראַן א כלל, אז אויף יעדער הצלחה לויערט אנ'אומגליק; אויף איטליכען טראָפען פעסקיים נעהרט זיך א ווערימעל, א בציל אוז, וואָס מאטשעט עס אויף פונקט אזוי איז עס מיט די מקומות וואוהין מען לויפט זיך אפקיהלען.

יונגעלייט און יונגע מיידלעך קאָנען זיך אמאל צוזיצען אין די קיהלע דאטשע-ערטער נאָר ערגער ווי אין שטאָט. און עלטערע מענשען מיינט איהר זענען דען בעסער? זיי היצען זיך אויך. זיי זענען דאך שוין, דאכט זיך, פראקטיש און דארפען שוין וויסען, וואָס זיי טוען, און — פונדעסטוועגען היצען זיי זיך.

דאָס זעלבע איז מיט די ים-ברעגען, מיט צאפאָט, לכשל, מען פאָהרט אהין, מען לאָזט זיך קאָסטען געלד — וואָס איז? מען וויל זיך אפקיהלען, מען וויל אריינכאפען א קיהל ווינטעל. אָבער אז מען קומט שוין צום ים, ווערט דאָס אויג זינדיג און דאָס הארץ — צוואָרימט, צוקאָכט, צוציטער'הרע'ט.

אזוי איז עס שוין: דאָס ווערימעל, וואָס איז בעשאפען געוואָרען אויף אפצוגריזשען די הנאה פון דער קיהלער זומער-וואוינונג, לאָזט אייך נישט איינזיצען אין די שאָטענס אין די געדיכטע בוימער פון די אלטע בערג, ביים רויש פון דעם קריגערישען ים. עס שלעפט אייך ווי א נישט-גוטער, נישט-דאָ-געדאכט, דוקא אהין, וואו איהר קאָנט זיך אזוי אפבריהען, אז איהר זאָלט עס האָבען צו געדענקען אויף יאָהרען־לאנג.

דוקא אין די קיהלע דאטשעס ווערען אמאל געשפילט די פייערדיגסטע ליבעס; דוקא נעבען דעם שוים פון די קאלטע ים-כוואליעס ווערען צוקאָכט די הארציגסטע געפיהלען און — מען בריהט זיך אפ, און מען האָט חתונה.

איז אז מען האָט שוין חתונה, איז שוין גוט. טרעפט זיך אָבער, אז פון דער גאנצער ווארימקייט און איך אין די דאטשעס לאָזט זיך אויס א בוידעפ, א קעלט, א קריעה, וואָס גאָט זאָל נאָר שומר ומציל זיין.

דערפאר איז אצינד די בעסטע צייט, ווען איהר פאָהרט אויף דאטשע זאָלט איהר אפמאכען מיט זיך אליין, אז —

ערשטענס, נעהמט אלע אייערע צוואָרימטע געפיהלען זעהר קאלט. זיצט נישט או ף'ן פעלד אלע בייטאָג און טאפט נישט דעם דופק פון אייער ליבע. זאָל זיך דער ענין געהן ווי ער געהט. טאָמער דערזעהט איהר, אז אייער חברה-מאן וואָס האָט מיט אייך געכטען געטאנצט אין דעם פענסיאָנאט א גאנצען אָוענד און אייך איינגע רוימט שעהנע ליגענס אין אויער, טאנצט שוין אילט מיט אנ'אנדערער, וואָס איז דאך זיכער נישט ווערט אייער אפזאץ פון די אלטע שיכלעך — נעהמט זיך נישט צום הארצען. ניש'קשה, עס וועלען זיך נאָך יאוויען א היבש ביסעל אנדערע בחורים; פרעגט אומישנע ביי דער באלעבאָסטע פונ'ם פענסיאָן. וועט איהר עפעס הערען שעהנס.

יונגע ווייבלעך, ווידער, דארפען זיך כלל נישט גריזשען, ווען זיי בעמערקען, אז זייערע באלעבעטלעך, וואָס זענען געקומען אויף שבת און זונטאָג, האָבען געוואָרפען אנ'אויגעל אויף דער שכנה, וואָס זיצט מיט זיי אינאיינעם ביי איין טישעל אינ'ם עס-צימער. נישקשה, זאָל נאָר דער שבת זונטאָג אוועקפליהען, וועלען דיזעלבע ווייבלעך אפטון זייערע מאנדעלעך א שפיצעל און אויסטאנצען אלע נייע טענץ מיט פרעמדע מענער און בחורים, וואָס האָבען שכל און פאָהרען אויף דאטשע אליין. דאָס וועט זיין אפגעצאָהלט כדה כנגד מדה: דו ווארפסט אנ'אויגעל אויף פרעמדע ווייבלעך, ווארף איך ארום מיינע אָרעמס אויף א פרעמדען מאנסבילשען אקסעל...

בכלל דארפען זיך היינטיגע יונגע מענשען אויסלערנ ן צו געבען איינס דעם אנדערען פולע פערזענליכע פרייהייט. מען וואָלט בעדארפט איינפיהרען אין יעדער פאמיליע, אז דער מאן זאָל איין מאל צוויי מאל א וואך קאָנען אוועק פון דער היים און נישט דארפען דערנאָך אפגעבען דין וחשבון, וואו ער איז געווען און מיט וועמען ער האָט פערבראכט. דער מאן, ווידער, דארף דיזעלבע פרייהייט געבען דעם ווייב.

ווען אייער מאן קומט צו אייך ארויס אויף דאטשע אויף שבת און זונטאָג, מאכט זיך א טבע און פרעגט ביי איהם נישט אויס וועגען זיינע מסתרים און וועגען זיין לעבען אין שטאָט אָהן אייך.

איהר דארפט וויסען, אז אין ניינציג פאלען פון הונדערט וועט ער אייך נישט זאָגען דעם גאנ־צען הונדערט-פראָצענט-אמת'דיגען אמת.

אויב איהר ווילט האָבען א קיהלע אפרוה, זאָלט איהר קיינמאָל זיך נישט דערמאָנען אָן דער פרוי מיט וועלכער אייער מאן האָט א טבע צו פערברענגען, ווען ער קאָן זיך נאָר ארויס'גנב'ע־נען פון דערהיים אויף אנ'אָוועגד.

און ווען אייער מאן קומט צו אייך ארויס אויף דאטשע צו גאסט, דארפט איהר איהם נישט אויסדערצעהלען אלץ, וואָס איהר האָט געדענקט און וואָס איהר האָט אויסגעטראכט, זיצענדיג דאָ און נישט האָבענדיג וואָס צו טון, חוץ דענקען און חוץ טראכטען.

מעהר פון אלץ דארפען זיך יונגע מענשען אויף זומער-וואוינונגען היטען נישט צוזאָגען איי־נער דעם אנדערען מוסר.

איך האָב זיך אנגעמאָלטען בעקענט אויף א דאטשע מיט א פרוי, וואָס דוקא דאָרטען האָט זי געהאלטען דעם מאן איהרען אין איין מוסר'ן.

— פארוואָס טוט איהר עס? — האָב איך ביי איהר געפרעגט. — איהר זייט דאָך איהם מבייש! און צו וואָס דארף איך, למשל, וויסען, אז אייער מאן שפילט אין קאָרטען טאָג און נאכט? בפרט ווען דאָ שפילט ער נישט! און אויב איהר ווילט עס מיר שוין יאָ דערצעהלען, דארפט איהר עס נישט טון איהם אין די אויגען. איהר קאָנט דאָך ווארטען ביז ער וועט אוועקגעהן. איהר דארפט אייער מוסר אין אלגעמיין בעהאלטען אויף דער צייט ווען איהר וועט זיין מיט איהם אין שטאָט.

אזוי האָב איך געפרובט אויפקלערען די פרוי. אָבער זי האָט פערקרימט די ליפען און מיט פער־דרוס געענטפערט:

— אין שטאָט, הא? איך זאָל בעהאלטען מיין מוסר ווען איך וועל זיין צוזאמען מיט איהם אין שטאָט? אָבער ווי זעה איך איהם דען אין שטאָט? ער איז דאָך א פערברענטער קארטאָזש־ניק! ער שפילט דאָך דורך די נעכט און מען זעהט איהם דאָך קיינמאָל אין די אויגען נישט אָן. דאָ האָב איך א געלעגענהייט, נוץ איך זי אויס. און חוץ דעם וויל איך טאקע, אז איהר זאָלט עס הערען און איהם אוועקגעבען א וויס־טען סוף פאר אזעלכע זאכען. פאר אייך האָט ער דרך-ארץ. אדרבא, לאָמיך זעהן, אז איהר זאָלט זיין א וואוילער מענש און איהם בעגראָבען פאר זיין קארטענשפיל. א פערמעגען האָט ער שוין פערטאכלעוועט!

אפשר איז די פרוי גערעכט געווען, אָבער הערוויל האָט זי זיך געמאכט היים.

איך גלויב נישט, צי עס זענען פערהאן א סך פרויען וואָס וויסען ווי אזוי צו פערלירען אנ'עקשנות גראציעז; ווי אזוי אריבערצוטראָגען א נידערלאגע מיט א חן, וואָס זאָל איהר מעהר דערהויבען אייער יענע וואָס קומט ארויס אלעמאָל די זיגערין.

זעהר וועלען, אז כאָטש מיינע טעכטער זאָלען זי דאָס איז א גרויסע קונסט, און איך וואָלט קאָנען, אויב מיין פרוי קאָן ז יגישט. יעדע יודישע טאָכטער וואָלט זיך בעדאַרפט פערפולקאָמענען אין אָט דער קונסט. צו דעם דאַרף מען בלויז בעזיצען אביסעלע חכמה און האָבען א חוש פאר הומאָר. עס זענען פערהאן אהן א שיעור זאכען און צופאלען אין א פאמיליען-לעבען, וואָס אָדער מען דאַרף זיי בעווייגען, אָדער מען דאַרף לאכע פון זיי. ווען איהר קוקט זיך צו מיט א ניכטערען אויג, וועהט איהר, אז אין ניינציג פאלען פון הונדערט דאַרף מען זיך אויסלאכען פון זיי, אפשפעטען, חוזק מאכען און זיך נישט נעהמען צום הארצען אזעלכע קליינליך־פוסטע נארישקייטען. די גרעסטע צרות קומען ארויס פון אָט די נארישקייטען, וואָס זענען מעהר, ווי א שמייכעל נישט ווערט.

פרויען וואָלטען שוין געמעגט וויסען, אז זייערע מענער זענען נישט מעהר ווי דערוואַקסענע קינדער, און מער נאָך ווי א פרוי דאַרף וויסען און ווייס ווי אזוי צו גיאָנטשען זיך מיט א קינד, אפילו ווען דאָס „קינד" טראָגט שוין נומער ניין קאלאָשען און זי דעלט זיך ווי א סאלראט?!

א. דראושנער

דער פערהאסטער איסוואורף
אייראפא'ס געהיימנישפולער מאן

א הערבסטיגער פריהמאָרגען אין יאָהר 1924 אין ראָנוויל, א שעהן שטעטעל נישט ווייט פון פאריז. ביים קליינעם מאגיסטראט שטעלען זיך אפ צוויי רייכע אויטאָמאָבילען. עס שטייגט ארויס אנ־אלטער מאן פון הויכען וואוקס מיט א הערשענדי־גען בליק, מיט א ווייסער באָרד אונטער'ן שטייף־פערפרעסטען מויל. איהם קומט אָן אביסעל שווער־ליך דאָס ארויסשטייגען, און ריטערליך העלפט ער זיין בעגלייטערין, אויך שוין א גרויער דאמע. פון צווייטען אויטאָמאָביל שטייגען ארויס דריי מענער.

די גאַס איז כמעט לעער. דעם מער פון שטע־טעל איז געלונגען צו האלטען בסוד די געשעהע־ניש. ווען נישט וואָלט דאָ געווימעלט מיט מענ־שען. עס וואָלטען זיך געצויגען לאנגע שורות פון אויטאָס. תשוב'ע געסט וואָלטען אין עקסטרא-צוּ־גען ספעציעל ארױפגעקומען פון פאריז און אויך פון אויסלאנד, און דער קליינער פאָסט-אמט וואָלט קוים געקאָנט זיך ספראווען מיט דער מאסע דע־פעשען, וועלכע וואָלטען איבער דער גאנצער וועלט צוטראָגען די אינטערעסאנטע נייעס, אז די דאָזיגע צוויי אלטע מענשען זענען ארױפגעקומען אין דעם שטעטעל חתונה האָבען.

ווייל דער חתן איז געווען נישט קיין אנדע־רער ווי באזיל זאכאראָוו, דער „געהיימנישפולער איירא פעער", אָדער ווי מען האָט איהם נאָך אנ־דערש גערופען, „דער טונקעלער מאן פון איי־ראפע".

און אָט איז דער נאָמען פון דער גרייז-גריזי־ער כלה, ווי עס איז אנגעגעבען געוואָרען ביי דער הייראטס-צערעמאָניע: מאדאם מאריא דעל-פילאר־אנטאָניא - אנדזשעלא-פאטראציניא-סימאָנא-דע-מוקי־אירא, הערצאָגין ווילאפראנקא דע לאָס קאבאלעראָס.

עס איז געווען זעהר קלוג, וואָס דער דאָזי־גער סוד איז אזוי שטאַרק אפגעהיט געוואָרען, ווייל זעהר מעגליך, אז עס וואָלטען געקומען צו־פליהען נישט נאָר גראטוליר ער, נאָר עס וואָלט אפשר אויך געפלויגען א קויל פון א רעוואָלווער אָדער גאָר א באָמבע. דער אלטער מאן אין דעם גרויען מאנטעל, מיט'ן ברייטען פילצענעם הוט און דיקען שטעקען, ווייסט אויסגעצייכענט, אז ער האָט א סך מעכטיגע שונאים. און בשעת ער געהט ארויף שווער - אטעמענדיג אויף די פאָר טרעפלעך מיט זיין בעגלייטערין, זאָגט ער זיך מיט דעם פינסטע־רען שמייכעל פון איינעם וואָס קען זיך אליין, אז א מענש מיט אזא האַרטען געוויסען און שטיינער־נעם האַרץ ווי ער איז, האָט זיך נישט וואָס צו וואונדערען אויף דעם, וואָס ער האָט אזוי פיל שונאים און אזעלכ פערביטערטע שונאים.

אין ער ווייס, אז אין דער גאנצער גרויסער וועלט איז פאראַן אפשר בלויז אנ'איינאיינציגער מענש, וועלכער האָט צו איהם א גוט געפיהל; אנ'איינאיינציגער מענש, וועלכער איז גלייכגילטיג צו זיין רייכטום און מאכט, און ווינשט איהם נישט דעם טויט. דאָס איז די אלטע פרוי נעבען איהם. ענדליך! ווי לאנג האָבען זיי געמוזט איינער אויפ'ן אנדערען ווארטען! און דערווייל איז דאָס לעבען אוועקגעשוואומען און זיי זענען ביידע אלט און גרוי געוואָרען.

ווען באזיל זאכאראָוו וואָלט זיך פערטראכט איבער זיין אייגען לעבען, וואָלט ער געמוזט שטוי־נען איבער איהם. אזוי פאנטאסטיש איז געווען דאָס שמייגען פון אָרימקייט און אומבעוואוסטקייט צו אלוועלטליכען רוהם און איינפלוס, און אָן יע־דען שריט פון זיין שטייגען אין דער הויך האָט געקלעפט בלוט.

וואו אייגענטליך איז ער געבוירען געוואָרען? וואו פערבראכט די ערשטע קינדער-יאָהרען? ער רעדט נישט גערן וועגען דעם. און אין די דאָקו־מענטען וואו מען דאַרף אנגעבען דעם געבורטס־אָרט, מיידט ער עס אויס צו טון.

ער האָט מיט גוואלד אויסגעמעקט פון זיין זכרון די ערינערונגען פון די קינדער - יאָהרען, וועלכע ער האָט געלעבט אין א דערפעל פערוואָר־פען צווישען די בערג פון דער טערקישער קליין־אזיע, ווי דאָס וואָלט געווען די גרעסטע שאנד דאָס וואָס זיין פאָטער איז געווען א גריכישער טוכהענדלער, וועלכער איז פערוואָרפען געוואָרען אין דעם בערג - נעסט פון קאָנסטאנטינאָפאָל און געפריינדעלט זיך מיט אָרימע ארבייטער און הענדלער.

פון דאָרט האָט דער יונגער באזיל מיט זיי־נע עלטערן איבערגעוואנדערט קיין קאָנסטאנטי־נאָפאָל, אין דעם גריכישען קווארטאל. פאר'ן יונ־געל איז דער ווינקעל געווען דער טויער צו מערב, דער טויער צו רייכטום און מאכט. ער האָט זיך דאָ ארומגעבלאָנקעט איבער די אָרימע געסלעך, גאנצע טעג געזוכט ווי אזוי צו פערדינען א פאר גראָשען און בשעת מעשה ציפ־עסען געוואָרען פון עהרגייץ. ער האָט נישט בראָקירט מיט קיין שום ארבייט. געווען א חלפן, געווען א פייערלעשער און דערנאָך גאָר געוואָרען א „גאיד", א פיהרער פון די רייזענדע איבער די עקזאָטישע גאסען פון קאָנסטאנדינאָפאָל. צו דער ארבייט האָט ער ארויס־געוויזען אי ביגונג, אי טאלאנט. ער האָט ארויס־געוויזען אנ'ערשטקלאסיגע קענטניש פון די באלקא־נישע שפראכען, פון די אייראָפעאישע וועלט-שפרא־כען און פון די מזרח'ישע דיאלעקטען.

זיין אייגעשפארטקייט צו מאכען א קאריערע אום יעדען פרייז, צו ווערען רייך און מעכטיג, האָט איהם אפגעהיט פון דער געפאהר צו ווערען א בראָדיאגע. — א געפאהר וואָס לויערט געוועהנ־ליך אויף א יונגענמאן אין דעם איירא פעאישען קווארטאל פון קאָנסטאנטינאָפאָל, אין דעם קעסעל־גרוב פון פעלקער, אין דער פערפיהרעטישסטער פון אלע שטעט.

עס זענען געווען קלאנגען, אז באזיל זאכא־ראָוו איז אין זיין יוגענד בעגאנגען א גנבה און איז אפגעזעסען דערפאר דעם פולען טערמין טור־מע אין לאנדאָן. אָבער אויף קלאָר ווייסט מען עס נישט. נישט אומזיסט האָט מען איהם גערופען „דער געהיימניספולער איירא פעער".

זיין אויפשטייגען צו איינעם פון די ערפאָלג־רייכסטע וואפען-ספעקולאנטען און מלחמה-ליפע־ראנטען פון אלע צייטען, איז א פינסטער קאפי־טעל פון דער איירא פעאישער געשיכטע. א שטוי־נענדער צופאל האָט איהם געהאָלפען אריבערצו־שפרינגען פון דעם אָרימען ציגיינער-לעבען גלייך אין דער וואפען-אינדוסטריע. גראָד אין דער צייט פון זיין גרעסטער דערשלאגענקייט, ווען מען האָט איהם באַיקאָטירט צוליב דער גנבה, האָט דער גרי־כישער מיניסטער-פרעזידענט, סקודוליס, זיך פער־אינטערעסירט מיט איהם און געמאכט איהם פאר'ן באלקאנישען אגענט אין דער ענגלישער וואפען־פירמע פון נארדפילד. די שטעלע אויף וועלכער ער האָט ארויסגעוויזען גענייאלע פעהיגקייטען, איז געוואָרען פאר איהם דאָס שפרינגברעט פאר אומ־ערהערטע דערגרייכונגען.

בשעת דער גרויסער וועלט-מלחמה האָט זא־כאראָוו צוגעשטעלט געוועהר צו כמעט אלע מלו־כות פון איירא פע. ער האָט בעדינט מיט געוועהר פריינד און שונאים און איז געוואָרען אזוי ארום א וויכטיגער פאליטישער פאקטאָר. ער איז געווען גוואלדיג פעראינטערעסירט פינאנציעל, אז דער קריג זאָל אום יעדען פרייז פערלענגערט ווערען. און ער האָט נישט בראָקירט מיט קיין שום מיטעל, אבי צו דערגרייכען דעם דאָזיגען פערברעכערי־שען ציל.

נו, שטעהט ער — אומגעהייער רייך אין געלד און אין איינפלוס — נעבען דער פרוי, נעבען דער בורבאָנישער פרינצעסין, וועמען ער האָט דרייסיג יאָהר ליב געהאַט. זי איז געווען די אלע יאָהרען פערהייראט צום שפאנישען הערצאָג ווילאפראנקא, און לויט'ן שפאנישען געזעץ נישט געקאָנט זיך גט'ן. אָבער זי איז א וואונדערליכע געליבטע: ראפינירט, גייסטרייך, געטריי.

אזוי שטעהט ער אין יענעם הערבסטיגען פריהמאָרגען אין 1924, ביים קליינעם מאגיסטראט נעבען דער פרוי, וועלכער ער ליבט, און ווייסט נישט, אז אין אנדערהאלבען יאָהר ארום וועט זי שטארבען, און ער וועט בלייבען א פינסטערער, קראנקער, מידער, פערהאסטער מענש, וועמען דער דינער פיהרט ארום אין א ראָל-שטול — דער פער־האסטסטער מענש אין איירא פע.

ק. ל—ן

טראגעדיע פון א מעלאנכאליקער

אויסערגעוועהנליכע פאסירונג אין א משוגעים-שפיטאל

אין משוגעים-שפיטאל פון זעער שטעטל מ. אין לעטלאנד האט זיך לאנגע צייט געפונען א משוגענער מיט׳ן נאמען ש. אליין איז ער אין זיינע פריהערדיגע צייטען געווען א נערווען-דאקטאר, און אלס יונגער דייטשער דאקטאר, האט ער געהאט אין מ. א גרויסע פראקטיק און איז געווען זעהר פאפולער און בעליבט צווישען די מ.-ער איינוואוינער. אבער ער האט אזוי לאנג געהיילט משוגעים און נערוואסטעניקער, ביז ער איז פלוצלונג, נאכדעם ווי ער האט זיך אומגעקעהרט פון א רייזע אין רוסלאנד, אליין אראפ פון זינען, און מען האט איהם פערשפארט אין דעם זעלביגען שפיטאל, וואו ער פלעגט פריהער פערשפארען זיינע פאציענטען.

די סיבה צוליב וואס ער איז משוגע געווארען, איז געבליבען א געהיימניס. קיינער האט אויף קלאר נישט געוואוסט, פארוואס דער יונגער, געזונטער און רייכער ש. איז פלוצלונג אראפ פון זינען. איבער׳ן שטאט זענען דאמאל ארומגעגאנגען שעהנדליגער געשיכטעס און לעגענדעס וועגען דעם: מ׳האט דערצעהלט, אז דאס קומט איהם פון אן אומגליקליכער ליבע, וואס ער האט לעצטענס איבערגעלעבט, ווייענדיג אין רוסלאנד; אנדערע ווידער האבען געזאגט, אז דער דאקטאר איז אראפ פון זינען צוליב צופיל לערנען און שטודירען טאג און נאכט איבער די מעדיצינישע ביכער. די מ.-ער יודען האבען דערצעהלט, אז ש. איז גאר געבוירען געווארען ביי יודישע עלטערן, און אז ער האט זיך אין זיינע יונגע יאהרען אפגעשמדט, כדי אנצוקומען אין אוניווערזיטעט, אבער זיין יוגענט זינד האט איהם זיין גאנץ לעבען שטארק געפייניגט, און ענדליך האט ער מעהר נישט אויסגעהאלטען דעם שטענדיגען עקבער פון „מוסר כליות" און איז אראפ פון זינען. אנדערע ווידער, זייער איבערגלויבישע מענשען האבען אפילו געוואוסט צו דערצעהלען, אז צו דאקטאר ש. איז געקומען אין חלום זיין טאטע, וועלכער איז געווען א רב, און ער האט איהם געקניפען און געשלאגען, און דער געשמדטער זוהן איז משוגע געווארען פון שרעק און וועהטאג.

דאס און נאך אזעלכע מעשיות זענען ארומגעגאנגען איבער׳ן שטאט נאכדעם, ווי דער דאקטאר איז פערשפארט געווארען אין משוגעים-הויז. דאס זענען אבער געווען נאר בויך-סברות און געשיכטען, וואס זענען אויסגעוואקסען אין די פאנטאזיעס פון קליינשטעטלדיגע לייזנעהרס, אבער געוויס האט קיינער פון זיי נישט געוואוסט, וואס די דאזיגע רעטזעלהאפטע ערשיינונג בעדייט.

וואס איז אין דען אין דער אמת׳ן געשעהען מיט דעם אומגליקליכען דאקטאר? צוליב וואס האט ער פערלוירען זיין שכל? — דאס זענען געווען די פראגען, וואס מען האט געשטעלט איינער דעם אנדערען, און קיינער האט אויף זיי נישט געקאנט ענטפערען.

אזוי זענען אוועק יאהרען, און ביסלעכווייז האט מען שוין פערגעסען אן דעם דאקטאר ש.

(א בריף פון ריגא)

און אן זיי זמארגער געשיכטע, — אבער גראד אין א סך יאהרען ארום, נאכדעם, ווי קיינער האט שוין נישט געטראכט וועגען דעם אומגליקליכען, און ער איז שוין פערגעסען געווארען אינגאנצען, איז מיט-אמאל געקומען דער ענטפער אויף דער פראגע, וואס האט פריהער אזוי שטארק בעשעפטיגט אלעמענס מוחות.

און געקומען איז דער ענטפער אויך נישט אזוי פשוט, נאר צוליב אן אויסערגעוועהנליכער און פערפלאנטערטער געשעהעניש, וועלכע איז ארויסגערופען געווארען דורך א צופאל, דורך אן איינפאכען דרוק-פעהלער, וואס א דרוקער האט געמאכט.

מיט א געוויסער צייט צוריק האט מען אין ריגא אפגעדרוקט א ספעציעלען בוך, וואו עס זענען פערצייכענט די אדרעסען פון אלע דאקטוירים, וואס געפינען זיך אין לעטלאנד. אין דעם בוך געהען אריין אלע די יעניגע מענשען, וואס טראגען דעם טיטול „דאקטאר-מעדיצין". און אזוי ווי דער גייסטיג-קראנקער ש. ס׳האט זיך געפונען אין מ.-ער משוגעים-שפיטאל איז אויך א דאקטאר מעדיצין איז זיין נאמען אויך אריינגענומען געווארען אין דעם אדרעסען-בוך. צו זיין נאמען האט מען נאך צוגעשריבען א בעמערקונג, אז ער נעמט איצט נישט אויף קיין פאציענטען.

דער „בחור-הזעצער" אבער האט, ביים אויסזעצען די זייט, וואו דאקטאר ש.-ס נאמען האט זיך געפונען, פערגעסען אריינצונעמען די בעמערקונג, און אזוי ארום איז אין דעם אדרעסען-בוך אפגעדרוקט געווארען: „ד״ר ש., דאקטאר פאר נערווען-קראנקהייטען, אין מ.-ער משוגעים-שפיטאל".

ווען דער בוך מיט די אדרעסען איז דערשינען אין פערקויף, איז ער גראד אריינגעפאלען אין די הענד פון איינער א פרוי, וועלכע האט געזוכט א גוטען דאקטאר פאר איהרער א פלימעניצע, א נערווען-קראנקער מיידעל, וועלכע האט זיך ביי איהר אויפגעצויגען. זי איז שוין אויסגעווען מיט איהר ביי אלע דאקטוירים פון ריגא, אבער קיינער האט איהר נישט געקאנט צוטרעפען און געפינען פאר דער אומגליקליכער די נויטיגע רפואה.

די פרוי האט דורכגעקוקט אין בוך די אפטיילונג פאר נערווען-דאקטוירים און זי האט דארטען געפונען א נאמען פון א נייעם דאקטאר, פון וועמען זי האט ביז איצט נאך נישט געהערט. דער דאזיגער נייער דאקטאר איז געווען נישט קיין אנדערער, ווי דער משוגענער ש., אבער אזוי ווי אין דעם אדרעסען-בוך איז נישט געווען קיין בעמערקונג וועגען דעם, איז די פרוי געווען זיכער, אז דאס איז א נייער דאקטאר, וואס איז אראפגעקומען פון אויסלאנד, און אז ער נעמט אויף פאציענטען אין מ.-ער שפיטאל...

אין א פאר טעג ארום איז די פרוי מיט איהר צעהן-יאהריגער פלימעניצע געקומען אין שפיטאל. זי האט זיך נאכגעפרעגט, וואו געפינט זיך דא דער דאקטאר ש. און אזוי ווי עס איז גראד געווען די צייט, ווען דער שפיטאל איז געווען אפען פאר בעזוכען די קראנקע, איז מען געווען זיכער, אז די פרוי איז געקומען בעזוכען דעם פאציענט ש. מען האט איהר אנגעוויזען דעם צימער, וואו ער געפינט זיך.

דער דאקטאר ש. האט אין שפיטאל געלעבט אין בעסערע בעדינגונגען, ווי די אנדערע פאציענטען. צו איהם האט מען זיך בעצויגען מיט מעהר רעספעקט, ווי צו די אנדערע, מען האט איהם אוועקגעגעבען א בעזונדערען שעהן-אויפגערוימטען צימער, אין וועלכען ער האט אלע יאהרען געלעבט שטיל און רוהיג.

ווען די פרוי מיט דעם קראנקען קינד איז צו איהם אריין, איז ער געזעסען ביים פענסטער פערטראכטערהייט. ערשט ווען ער האט דערהערט דעם „גוט-מארגען", האט ער זיך אומגעווענדעט צו די אריינגעקומענע און זיי אנגעקוקט מיט פערוואונדערטע אויגען.

די פרוי איז צו איהם צו און געזאגט:

— הער דאקטאר! איך בין שוין אויסגעווען מיט דער מיידעלע ביי אלע היגע דאקטוירים, און קיינער האט איהר נישט געקאנט צוטרעפען. איצט האב איך זיך דערוואוסט וועגען אייך און איך בין געקומען אהער מיט דער ביטע, איהר זאלט איהר אונטערזוכען. אויף אייך איז איצט מיין איינציגע האפנונג.

דער דאקטאר האט געשאקעלט מיט׳ן קאפ און געענטפערט טרויעריג:

— ליבע פרוי, איך וואלט גערן דערפילט אייער ביטע, אבער איך ווייס נישט, אויב איך וועל שוין איצט זיין אומשטאנד צו אונטערזוכען א קראנקען. עס זענען אוועק אזוי פיל יאהרען, זינט איך האב זיך דערמיט נישט פערנומען, און איך האב שוין פערגעסען, ווי מען דארף דאס טון, און א רעצעפט וועל איך אייך שוין געוויס נישט קענען אנשרייבען, ווייל איך האב זיך שוין געוויס פערלערנט צו שרייבען, זינט איך געפין זיך דא.

די פרוי איז צוטומעלט געווארען. איצט האט זי שוין גארנישט געוואוסט, מיט וועמען זי רעדט דא, און זי האט געפרעגט מיט שרעק און מיט פערוואונדערונג:

— זייט איהר דען נישט דער דאקטאר ש. א ספעציאליסט אויף נערווען-קראנקהייטען?!

ער האט מיט א טרויעריגער שטים געענטפערט:

— גאנץ ריכטיג, אזוי האט מען מיך טאקע אמאל גערופען. אבער איצט ווייס איך שוין מעהר נישט, ווי איך הייס. איך בין שוין דא פערשפארט זעהר לאנג, איך האב שוין מעהר נישט קיין נאמען און נישט קיין בעשעפטיגונג.

איצט האט די פרוי פערשטאנען, אז אנשטאט צו קומען צו א דאקטאר, איז זי אריינגעפאלען צו א קראנקען, און זי האט אנגענומען דער מיידעלע ביי דער האנד און שוין געוואלט פערלאזען דעם צימער.

— אבער איידער זי האט נאך בעוויזען צוצוגעהן צו דער טיר, האט זיך דער משוגענער אויפגעהויבען פון זיין ארט, אויף גיך צוגעגאנגען צו דער מיידעלע, זיך צוגעבויגען צו איהר און איהר דערלאנגט א קוש.

אין אנהויב האט זיך די פרוי שטארק דערשראקען ווען זי האט דערזעהען, ווי ער געהט צו צום קינד, אבער נאכדעם, ווען זי האט געזעהען, ווי ער קושט דער מיידעלע צערטלעך, האט זי זיך בערוהיגט, אבער דאך האט זי אנגענומען דער מיידעלע ביי דער האנד און געוואלט מיט איהר ארויסגעהן וואס גיכער.

ווען דער געשטערטער האט דאס בעמערקט, האט ער געזאגט צו איהר מיט א בעטענדיגען טאן:

— אנטלויפט נישט פון מיר. איך וועל אייך נישט טון קיין בייז. איך בין אויך אזוי קלאר פונקט, ווי אלע אנדערע מענשען, איך בין נאר אביסעל מעלאנכאליש געווארען, ווייל מיך האט געטראפען אין לעבען א גרויסער אומגליק. איך האב שוין אויך געקאנט האבען אזא מיידעלע, ווי אייערע... נאר מיר איז נישט בעשערט דאס גליק.

(סוף קומט).

מ. שאלאמאוויטש

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זשיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר. 10—11 6—8 7—6
ד״ר ראזשאנער הויט און געשל. קר. 10—11 1—4
ד״ר גאלדשטיין-פאלעק אויגען-קראנקהייטען 1—3 7—8
ד״ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען 12—2 און אוו.
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען 10-12 4-6
ד״ר פאפירני פרויען און געבורטס-הילף 11-1½ 5-6
ד״ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהייט. 4-5 אוו. 1—2
ד״ר ווינבערג אינג. הערץ לונגען-קר 12—1, 6—7
ד״ר כמופעל רענטגען 10—12 4—6
א. גראזענשיק צאהן-ארצט 3—7
נ. ראוזט צאהן-ארצט 9—2

צאהן-טענה היילונג, בעלייכטונגען, קווארצן, [illegible]
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) [illegible] פאר בעשטראהלונג [illegible] קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע [illegible] א קורס פאר [illegible]
איפנונגען נעבן שערלעך (שקערלעטין) פון 4—6 נאכם.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט
ד״ר. מארקוס נעהמט אן פון 5–7 אווענד

גאלדענע גליקען

(ראמאן) (81

אויב איך האב פריהער געקאנט האבען געוויסע ספקות, צי ווייסט דער ברייטער עולם וועגען דעם פערברעכען, וואס איז דורך מיר בעגאנגען געווארען, זענען איצט, ווען איך בין אריין אין געריכטס-זאל די דאזיגע ספקות צושוואומען געווארען.

די בענק זענען געווען געדיכט בעזעצט פון פובליקום.

דעם איינציגען פנים, וועלכען איך האב דערקאנט אין דער ערשטער רייה צושויער, איז געווען דאס פנים פון מאריס׳ן.

ער האט נייגעריג נאכגעקוקט מיין יעדע בעוועגונג.

די טישער פאר דער פרעסע זענען געווען איבערפולט.

ביי מיין אנקומען האט זיך דער גרויסער עולם א בעוועג-געטאן פון די ערטער, און אין זאל האט זיך פונאנדערגעטראגען א גע׳רעש פון שטימען.

דער דאזיגער גערויש איז מאמענטאל איינגעשטילט געווארען דורך דעם שטרענגען אויסרוף: „שטיל": און א הויכער ערנסטער הער — משמעות דער סעקרעטאר פון געריכט — האט שנעל איינגעשטעלט די ארדענונג.

דער ריכטער גופא האט זיך אויסגעוויזען צו זיין א זעהר סימפאטישער מענש.

אין איהם איז געווען עפיס אזוינס, וואס האט געענדערט אינ׳ם לארד לאמערספילד: דערזעלבער גוטמוטיגער, עטוואס צוקנייטשטער פנים, קלוגע אויגען און א טרוקען שמייכעלע אויף די דינע בלאסע ליפען.

איך האב זיך דרך ארץ׳דיג פאר איהם פערנויגט, אויף וואס ער האט געענטפערט מיט א שנעלען שאקעל מיט׳ן קאפ, ארורכדרינגענדיג מיך דערביי מיט אן אויפמערקזאמען, דורכדרינגענדיגען בליק.

די פראצעדור גלייך דערנאך איז געווען א קורצע און א פארמעלע.

קודם כל האט זיך אויפ׳ן ארט פון די עדות אוועקגעשטעלט דער אינספעקטאר נעיל, וועלכער האט איבערגעגעבען, ביי וועלכע אומשטענדען ער האט מיך ארעסטירט.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז פאליציי איז אוועקגעפאהרען קיין וואוזפארד מיך צו ארעסטירען און דאס אנקומען פון מיר קיין לאנדאן איז פאר דער מאכט געווען אינגאנצען אומערווארטעט.

נאך נעיל׳ן איז גענומען געווארען אויפ׳ן פערהער דער אינספעקטאר קארטיס, וועלכער האט זיך געווענדעט צום ריכטער מיט א בקשה, אז דאס אויסהערען איהם זאל אפגעלייגט ווערען אויפ׳ן צווייטען טאג.

דער ריכטער האט אומצופריעדען א קוק געכאפט אויף איהם פון הינטער די ברילען אפויר.

— ווען איך וואלט נעכטען נישט געהאט אונטערגעשריבען דעם בעפעהל וועגען ארעסט, וואלט איך אייער ביטע בעפרידיגט. כל זמן איהר האט איהם אבער ארעסטירט, מוזט איהר פערהערט ווערען אין דעם געהעריגען טערמין.

איך גלויב נישט, אז די דאזיגע בעמערקונג זאל האבען פערשאפט דעם אינספעקטאר א ספעציעלען פערגעניגען.

ער איז געווען צו אלט און צו געניט, כדי צו וועלען ארויסווייזען זיין אומצופרידענהייט.

טרוקען און בקיצור האט ער איבערגעגעבען וואס ער ווייסט אלץ.

איך האב זיך זעלבסטפערשטענדליך, צוגעהערט צו זיין יעדען ווארט.

אנגעהויבען האט ער דערפון, וואס די פערזאן פון דעם דערמארדעטען איז פעסטגעשטעלט געווארען דורך דער פאליציי פולשטענדיג גענוי:

דער דערמארדערטער האט זיך ארויסגעוויזען איז געווען דער מיליאנער סאלאמאן נאטאן.

חוץ דעם איז די פאליציי דערגאנגען, אז מיט צוויי טאג ערב דעם מארד האב איך פערבראכט מיט דעם דערמארדעטען א געוויסע צייט אין „מיילאן".

דריטענס בין איך אין דעם טראגישען טאג געווען אויף א באל ביים לארד סעננאט, אויסגעבענדיג זיך פאר סאלאמאן נאטאנען, אז זעהר לארד סעננאט פערזיכערט, אז איך בין גאנץ פריה אוועק פון זיין הויז, ווייענדיג דערביי אין א שטארק נערוועזען צושטאנד.

פערטענס — בין איך צוריק אהיימגעקומען פיער א זייגער פארטאגס, און די קליידער מיינע, וואס זענען געפונען געווארען אין שלאפצימער, זענען געווען איינגעריכט אין בלוט.

אין דעם גאנצען ענין אבער — האט דער אינספעקטאר געזאגט — איז דא א סך פרטים נישט קיין אויפגעקלעהרטע, רייצעלהאפטע, און דעריבער האט ער געבעטען אפצולעגען דעם פערהער אויף א מעת לעת.

דער אויספארשונגס-ריכטער האט איהם שוין נייגעריג אויסגעהערט, און זיך געווענדעט צו מיר:

— ווילט איהר עפעס שטעלען פראגען דעם עדות?

איך בין אזוי פערשטאנען און א שאקעל גע׳טאן מיט׳ן קאפ אויף ניין.

— צו דעם צווייטען פערהער וועל איך קומען מיט אן אדוואקאט. איך וועל זיך בעמיהען אויסצוזוכען דעם סאמע טייערסטען, וועלכער קאן נאר זיין ארבייט.

דער ריכטער האט א שמייכעל געטון און געזאגט:

— אויב אזוי וועל איך אייער פערהער אפלייגען ביז מארגען, איך מיין, אז די פאליציי האט [illegible] מיטגעטיילט, אז אין דער הינזיכט פון ארגאניזירען די פערטיידיגונג וועט מען אייך מיטהעלפען?

— יא, איך האב זיך נישט וואס צו קלאגען אויף דער פאליציי — האב איך געענטפערט — ליבענסווירדיג אנווייזענדיג אין דער זייט פונ׳ם אינספעקטאר נעיל.

איבער׳ן געריכטס-זאל האט זיך ווידער א דורכגעטראגען א גערויש און א שעפטשען פון שטימען.

איך האב זיך ארומגעקוקט און דערזעהען א יא, מיס בילי.

זי זענען געזעסען ווייט אין דער רעכטער זייט, אבער אפילו פון דער ווייטקייט האט מאריאנס שיינקייט ארויסגעלויכטען, ווי א גן-עדן-בלום.

איך האב געמאכט דעם אנשטעל, אז איך קוק נישט אויף איהר, מחמת איך האב געפיהלט, אז די צייטונגס-רעפארטערען גיבען אכטונג אויף מיין יעדער בעוועגונג.

(פארטזעצונג קומט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

מ'גראבט, מ'גראבט און מען גראבט

אפשר וועט מען שוין אמאל פערטיג ווערען?

(—) זיים א לענגערע צייט זענען מיר עדות פון אזא ערשיינונג:

די פיעטרקאווער גאס צווישען גאווראט און אנדזשעיא איז אינגאנצען אויפגעריסען, ס'איז אפּגעשטעלט געווארען דער פערקעהר און קיין שום ארבייטען קומען דארט נישט פאר.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז די ארבייט אפּגעשטעלט געווארען צוליב א קאנפליקט פון מאגיסטראט מיט דער פוילישער אספאלט-געזעלשאפט, וועלכע דארף אדורכפיהרען די אספאלטירונג פון פל. וואלנאשטשי ביז נאווראט.

דער מאגיסטראט האט גע׳טענה׳ט, אז דער איצטיגע בעטאן קען נוצען אלס אונטערלאגע פאר'ן נייעם אספאלט, די געזעלשאפט ווידער האט פעסטגעשטעלט, אז נישט אויף יעדען ארט איז דער בעטאן גענוג גוט, אז ער זאל אויסהאלטען דעם נייעם אספאלט. צוליב דעם איז פארגעקומען דער איבעררייס אין דער ארבייט, וואס האט אויסער דעם אפּשטעלען דעם פערקעהר, געמאכט דעם מאגיסטראט גרויסע געלד-שאדענס.

עהערנעכטען איז געקומען צו א הסכם, לויט וועלכער א ספעציעלע קאמיסיע דארף פעסטשטעלען, וועלכער בעטאן איז גוט און וועלכער נישט. זייט עהערנעכטען קומט שוין די ארבייט פאר נארמאל.

אויף דער לעצטער זיצונג פון מאגיסטראט איז בעטראכט געווארען די פראגע, ווער ס'איז שולדיג אין דער געשעפּענער לאגע.

ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז שולדיג דערין איז דער לייטער פון/דער קאמוניקאציע-אפּטיילונג, ביים מאגיסטראט אינזש. סערווין, וועלכער האט פערנאכלעסיגט דעם גאנצען ענין. אינזש. סערווין איז בעזייטיגט געווארען פון זיין אמט.

פרוי דער'הרג'עט איהר מאן

טראגעדיע פון א אומגליקליכע און נידערגעשלאגענע פרוי

(—) אויף זשעלאזנא 16 אין באלוט האט עהערנעכטען די 26-יעהריגע וולאדיסלאווא קאלאדזשעי מיט א האק ערמארדעט איהר מאן יאקוב, וועגען דעם שרעקליכען פערברעכען דערוויסען מיר זיך פאלגענדע פרטים:

דאס פאר פאלק קאלאדזשעי האבען חתונה געהאט מיט 7 יאהר צוריק. די ערשטע יאהרען האבען זיי זעהר גוט געלעבט. ערשט די לעצטע צייט האט קאלאדזשעי אנגעהויבען פערנאכלעסיגען זיין פרוי און האט זיך ארומגעשלעפּט אין פערשידענע „קנייפּעס", פערשיכורענדיג דאס געלד, וואס ער האט פערדינט אין דער פאבריק. צוליב דעם האבען זיך צווישען דעם פארפאלק אנגעהויבען מחלוקת, וועלכע זענען איבערגעגאנגען אין טאג-טעגליכע אוואנטורעס. אפטמאל איז קאלאדשעי א היימגעקומען שיכור, האט געשלאגען זיין פרוי און זי ארויסגעווארפען פון דער דירה. די אומגליקליכע פרוי האט נישט איינמאל גענעכטיגט אויף דער גאס, ווייל דער מאן האט זי נישט געוואלט אריינלאזען אין שטוב אריין.

די מחלוקת האבען זיך נאך מעהר פערשטארקט צוליב דעם, ווייל דער מאן האט אנגעהויבען חושד צו זיין די פרוי, אז זי האט א געליבטען.

נעכטען 10 א זייגער אינדערפריה, ווען די פרוי קאלאדזשעי איז א היימגעקומען פון דער גאס, האט דער מאן זיך געווארפען אויף איהר מיט א מעסער, טענהדיג, אז זי איז געווען ביי איהר געליבטען.

— איך האב נישט קיין שום געליבטען, איך בין געווען ביי דער מוהמע אויף זאקאנטנא גאס — האט די פרוי זיך פערענטפערט.

יאקוב האט אבער אזוי שטארק צושלאגען די פרוי, ביז זי איז געפאלען אהן בעוואוסטזיין, דעמאלט האט ער זי ארויסגעווארפען פון שטוב און אליין זיך געלעגט שלאפען. די צושלאגענע פרוי האט מען אריינגעפיהרט צו א שכן, וואו מ'האט איהר ערטיילט הילף. 2 א זייגער מיטאג איז זי צוריק אריינגעגאנגען צו זיך אין שטוב.

וואס ווייטער איז פארגעקומען איז איצט נאך שווער פעסטצושטעלען, מ'ווייסט נאר, אז צווישען 3 און 4 נאכמיטאג האט די פרוי קאלאדזשעי דערהרגעט איהר מאן מיט א האק, דערנאך האט זי פערשלאסען די טיר און איז אוועק אין 3-טען פאליציי-קאמיסאריאט און האט געמאלדען וועגען דעם בעגאנגענעם שרעקליכען פערברעכען. אויפ'ן ארט פון געשעהעניש זענען באלד אנגעקומען פארשטעהער פון אויספארשונגס-אמט, וועלכע האבען פעסטגעשטעלט, אז יאקוב קאלאדזשעי איז אויף אנ'אכזריות'דיגען אופ'ן דערהרגעט געווארען מיט א האק בעת ער איז געשלאפען. די מערדערין איז ארעסטירט. די אויספארשונג דויערט ווייטער. דער ערמארדעטער איז געווען אנ'ארבייטער אין בוהלעס פאבריק.

א חלול הקודש אין אלעקסאנדער

ווילדקייט און הפקרות פון לאדזער בחורים

גאנץ לאדז קאכט איצט מיט א מעשה נבלה, וואס א פאר לאדזער אונפעראנטווארטליכע בחורים׳לעך האבען אפּגעטון אין אלעקסאנדער.

א גערער חסיד, דוד גאלדהאמער, וועלכער וואוינט אין אלעקסאנדער האט חתונה געמאכט זיין טאכטער מיט א לאדזער יונגערמאן פ. ענקעל, וואס וואוינט אויף פאלודניאווא 25, און דאווענט אין גערער שטיבעל אויף פאלודניאווא 27.

צו דער חתונה וועלכע איז פארגעקומען אין אלעקסאנדער דינסטאג האט דער חתן פערבעטען עטליכע פון זיינע קאלעגען בחורים, וועלכע דאווענען מיט איהם צוזאמען אין שטיבעל.

די בחורים זענען געווען אויף דער חתונה, זיך גוט געוויילט, און מיטוואך פארטאג זענען זיי זעהט אויס, געווען נאך אונטער'ן רושם פון דער כוסה, וואס זיי האבען געמאכט.

אין דערפריה זענען די בחורים אריינגעקומען אין רבי'ס בית מדרש.

דארט האבען זיי שוין געטראפען דעם קריסטליכען דינער, וועלכער האט אויפגערוימט דעם בי"מ און געמאכט דארט ארדנונג. האבען די בחורים ערקלערט דעם דינער, אז זיי ווילען זיך שטעלען דאווענען, און ער מוז דעריבער פערלאזען דעם בית מדרש, דער דינער האט נישט געהאט קיין שום פערדאכט און האט די בחורים איבערגעלאזט אליין.

די בחורים האבען דאן ארפּגענומען דעם „שויתי", וואס איז געהאנגען אין א ראהם ביים עמוד, צובראכען די ראהם מיט'ן גלאז און צונעמענדיג דעם פארמעטענעם „שויתי", זענען זיי פערשוואונדען.

דער פארמעטענער „שויתי" איז אלט איבער הונדערט יאהר, און אויסער, וואס ער האט א פאמיליען-ווערט, ווייל ער האלט אין איין איבערגעהן פון איין רבין צום אנדערן בירושה, האט ער אויך א היסטאריש-קינסטלערישען ווערט.

דער פאל האט אין שטעטל ארויסגערופען א געוואלדיגע אויפרעגונג. אויך אין לאדז קאכט זיך מיט דער געשיכטע. מ'דערצעהלט שוין לעגענדעס, אז דעם חתנ'ס ברודער איז פלוצלינג פערשלאפט געווארען.

אבער ווי ס'זאל נישט זיין, די ווילדקייט און הפקרות ביי א טייל בחורים איז שוין ווירקליך פערגאנגען צו ווייט.

ווער ווייסט?

ביילע באשע שעניצקא, 18 יאהר אלט, איז פערגאנגענעם זונטאג ארויס פון דערהיים אין אנדזשעיעוו, און איז ביז איצט נישט צוריקגעקומען.

זי איז נישט ביים פולען פערשטאנד, אנגעטון אין א גראנאט קליידעל, שווארצע לאטשען, טראגט שווארצע האר אפּגעשוירען אויף א פאלקע, הויכען געוואוקס.

ווער ס'ווייסט עפּיס וועגען איהר, ווערט געבעטען מיטצוטיילען ביי איהרע עלטערן אין אנדזשעיעוו.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאז.

נור איינינע גאסטראלען
פון קינסטלער-פאר פון מאסקווער גראנאווסקיס קונסט-טעאטער

מאריס לאמפּע
און די זינגערין
פאניא מענדעלעוויטש
— מיט'ן אנטייל פון —
ווארשאווער קאמיקער
א. אייזענבערג

היינט; זונטאג, דעם 21-טען יולי, 9 א זייגער אין אווענד,
מאנטאג, דעם 22-טען יולי, דינסטאג, דעם 23-טען יולי, 9 א זייגער אווענד
פרייזען פון 80 גראשען ביז 3 גילדען
פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין לאדז פרעמיערע!
דער שלאגער פון היינטיגען סעזאן! גרויסע אויפפיהרונג פון גראנאווסקי'ס קונסט-טעאטער
טוביה דער מילכיגער
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון אונזער פאלקס-שרייבער שלום-עליכם
הויפּט-ראל טוביה — מאריס לאמפּע, ציימעל — פאניא מענדעלעוויטש.
ס'נעמט אנטייל דאס גאנצע פערסאנאל. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.
אנאנם! אין פאר-בערייטונג 200,000 און סטעמפּעניו פון שלום עליכם

21
זונטאג
יולי
י"ד
תמוז תרפ"ט

זון-אויפגאנג 3.33
זון-אונטערגאנג 7.50

שטאט-פרעזידענט זשעמיענצקי צוריקגעקומען

און נעמט איבער זיין אמט

(—) פרייטאג איז קיין לאדז צוריקגעקומען [פו]ן אויסלאנד דער לאדזער שטאט-פרעזידענט זשעמיענצקי.

אין צוזאמענהאנג דערמיט זענען אין זיצונגס[זא]ל פון מאגיסטראט זיך צוזאמענגעקומען אלע [מי]טגלידער פון די מאגיסטראט-אפּטיילונגען, כדי צו [בע]גריסען דעם שטאט-פרעזידענט לכבוד זיין געזונט-ווערען און איבערנעמען זיין אמט.

אין נאמען פון די בעאמטע, האט דער [די]רעקטאר פון דער שטאט-פערוואלטונג קאלינאווסקי בעגריסט דעם פרעזידענט.

אין זיין ענטפער האט פרעזידענט אנגעוויזען, [א]ז טראץ די שוועריגקייטען, וואס שטעהען איהם [פא]ר, וועט ער ווייטער פיהרען די ארבייט אין [אי]נטערעסע פון ריכטונג, וואס ביז א הער, און האט [ב]יסגעדריקט די זיכערקייט, אז די בעאמטע וועלען אויף ווייטער מיטארבייטען מיט דער שטאט-פערוואלטונג לטובת דער גאנצער בעפעלקערונג [פו]ן דער שטאט.

נעכטען האבען דעם שטאט-פרעזידענט אויך [בע]גריסט, צוליב זיין געזונד-ווערען, די פארשטעהער פון פ. פ. ס. פון דער דייטשער-ארבייטס[פ]ארטיי און פון די פראפ. פעראיינען.

האנדעלס-קאמער בעשטימט זאכקענער

אין דער קאמיסיע פעסטצושטעלען די דורכשניטס-הכנסה

(—) די לאדזער פינאנץ-קאמער האט דערהאלטען א פערארדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום, אז זי זאל אדורכפיהרען א נייע נארמע פון דורכשניטליכער הכנסה אין פערשידענע בראנזשעס. די דאזיגע נארמע וועט בענוצט ווערען ביים פעסטשטעלען די הכנסות פון פערשידענע פירמעס, וועלכע פיהרען נישט קיין האנדעלס ביכער א.א.ז. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט זיך די פינאנץ-קאמער געווענדעט צו דער היגער האנדעלס-קאמער אז זי זאל בעשטימען זאך-קענער מצד די סוחרים וועלכע וועלען אנטיילנעמען אין די ארבייטען פון דער קאמיסיע וואס דארף די נארמעס פעסטשטעלען. די האנדעלס-קאמער איז די ביטע נאכגעקומען.

איבערזיכט פון אגערס.

(ח) מארגען 8 אינדערפריה וועט אויפ'ן האלער-פלאץ פארקומען אנ'איבערזיכט פון דריי-יעהריגע און עלטערע אגערען, צום איבערזיכט דארף מען צושטעלען די אגער-פערד פון 1, 2, 3 און 4 קאמיסאריאט.

דעם 23 ד. ח. 8 אינדערפריה דארף מען צושטעלען די אגער-פערד פון 5, 6, 7, 9, 12, 13 און 14 קאמיסאריאטען.

דעם 24 ד. ח. 8 א זייגער אינדערפריה דארף מען צושטעלען די אגער-פערד פון 8, 9 און 10 קאמיסאריאטען.

די פערד מוזען צוגעשטעלט ווערען מיט די אפּשטאמונגס-צייגנישען.

„נייער פאלקסבלאט"
קופּאן № 14
אויף צו געווינען אומזיסט דאס בוך. ווערק:
„אין מערב קיין נייעס"
פון עריך מאריא רעמארק.

אנ׳אויסלענדישער קאנסארציום
זאל איבערנעהמען דאס אויסענדיגען די לאדזער קאנאליזאציע און וואסערלייטונג

(—) די בעמיהונגען פון לאדזער מאגיסטראט ...ועגען אן אויסלענדישער הלואה האבען נישט געבראכט קיין ערפאלג, טראץ דער פערזיכערונג פון פינאנץ מיניסטער מאטושעווסקי, אז היינטיגעס יאהר וועט לאדז האבען דעם פארציג אויף אן אויסלענדישע הלואה. פאר אלע אנדערע שטעט.

אזוי-ווי די שטאט מוז אבער אויסענדיגען די קאנאליזאציע און וואסער לייטונג, האט דער לייטער פון די שטאטישע פינאנצען וויצע-פרעזידענט ד״ר וויעלינסקי מיט דער הסכמה פון מאגיסטראט אנגעהויבען צו פיהרען אונטערהאנדלונגען מיט אן אויסלענדישער פירמע, אז זי זאל איבערנעמען דאס אויסענדיגען די ארבייטען.

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט דעם פראיעקט בעשטעטיגט און איצט פיהרט ד״ר וויעלינסקי די אונטערהאנדלונגען מיט די פערטרעטער פון א פראנצויזיש-אמעריקאנער פירמע. די טעג זאל קיין לאדז קומען א ספעציעלע אינזשינערען קאמיסיע, וועלכע וועט זיך טעכניש בעקענען מיט׳ן פראיעקט נאכדעם, וועט פארקומען א קאנפערענץ פון די צדדים ביי דער בעטייליגונג פון פינאנץ מיניסטעריום. אויב די אונטערהאנדלונגען וועלען פאזיטיוו פערענדיגט ווערען וועט די פירמע איבערנעמען דאס אויסענדיגען די קאלאניזאציע און וואסער-לייטונג און דאס וועט געשעהען אין א גאר קורצער צייט.

אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי
איז נעכטען אדורכגעפאהרען דורך לאדז

(—) אין די ערשטע טעג פון חודש יולי איז דער אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי ארויסגעפאהרען אויף אורלויב אין אנ׳אויטא פון ווארשא קיין פאריז.

נעכטען 7 א זייגער אין אוונד איז מיניסטער סקלאדקאווסקי צוריקגעפאהרען אין אויטא פון פאריז קיין ווארשא, זיך אפגעשטעלט אין לאדז, וואו ער האט אין „לובר" געגעסען אוונד-ברויט. דאן האט מיניסטער סקלאדקאווסקי אפגענומען א ראפארט ביים סטאראסטא סטזשעמינסק און פון אינספעקציע-אפיציר פון דער פאליציי קאמיסאר פראנקאווסקי.

8 א זייגער אין אוונד איז מיניסטער סקלאדקאווסקי אין אויטא אפגעפאהרען קיין ווארשא, וואו ער וועט מארגען, מאנטאג איבערנעהמען פון מיניסטער צאר די פונקציעס פון פרעמיער, וועלכער געפינט זיך, ווי בעקאנט איצט אויף אורלויב.

געשטארבען א נייער שטאטישער מורה-הוראה
נאך איידער ער האט איבערגענומען זיין אמט

(—) אויף דער לעצטער זיצונג פאר די פעריען האט די קהלה-פערוואלטונג בעשטימט 5 נייע מורה-הוראות, צווישען זיי איז אויך געווען בעשטימט דער איידעם פון געוועזענעם לאדזער מורה הוראה הרב מרדכי נאלדמאן ז״ל (ווארשאווער רב), הרב שלום ברוך סאכאטשעווסקי.

אבער דער נייער מורה הוראה, וועלכער איז צו יענער צייט געווען קראנק, האט שוין נישט בעוויזען צו פערנעמען דעם ראבינעט אמט: עטליכע טעג נאך דער בעשטימונג איז ער געשטארבען אויף א ראק און דאנערשטאג איז פארגעקומען די לויה.

מצד דער קהלה איז אויף דער לויה אנוועזענד געווען פרעזעס מינצבערג, וויצע פרעזעס בערגנער און די פרנסים רוס, אבערבוים, צערערבוים א. אנד.

אויפ׳ן בית-עולם האבען געהאלטען הספדים אלע מיטגלידער פון ראבינאט.

דער נפטר האט בעקומען א קרקע לעבען נישט לאנג פערשטארבענעם געוועזענעם מורה הוראה הרב יוסטמאן ז״ל.

נישט דערלאזט קאמוניסטישע מיטינגען

(—) עהערנעכטען 6 א זייגער נאכמיטאג האבען אויפ׳ן לעאנארד-פלאץ און באלוטער מארק געזאלט פארקומען קאמוניסטישע מיטינגען.

אויף די דאזיגע מיטינגען האבען געזאלט רעדען די קאמוניסטישע דעפוטאטען ראשאק און קערוגאלסקי, די פאליציי, וועלכע איז פריהער אינפארמירט געווען וועגען די דאזיגע מיטינגען, האט פונאנדערגעטריבען די פערזאמעלטע און נישט דערלאזט, אז די מיטינגען זאלען זיך אנהויבען.

20 פערזאן זענען ארעסטירט געווארען.

פייערלעשער בארגען אויס שפריצען און לייטערס

(—) די צענטראלע פון די פייערלעשער (פשעיאזד 5) בארגט אויס צו מעסיגע פרייזען האנט-שפריצען און בענזין-שפריצען אויף אויסצופלומפען וואסער פון קעלערס, קאנאלען א.א.וו.

ס׳ווערט אויך אויסגעבארגט א מאנטאזש-לייטער פון א 3 שטאקיגער הויך.

די הכנסה געהט אויף צו פערשטארקען די מיטלען פון די פייערלעשער.

קאנפליקט אין האפריכטערס פאבריק

(וו) אין האפריכטערס פאבריק איז ענטשטאנען א קאנפליקט, ווייל די דירעקציע וויל נישט אויסצאהלען די ארבייטער פאר אורלויב-צייט. 2000 ארבייטער האבען אלס פראטעסט פערשטרייקט אויף א שעה צייט און דעם ענין איבערגעגעבען אין ארבייטס-געריכט.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואיטיצקי (נאפיורקאווסקא 27), דאנעלעצקי (פיעטריקאווער 127), אילניצקי (וואולטשאנסקא 37), ליינוועבער (פל. וואלנאשטשי 2), הארטמאן (מלינארסקא 1) און קאהאנע (אלעקסאנדראווסקא 80).

בזשעזשין זאל עקספארטירען פערטיגע מלבושים קיין אויסלאנד

(2) מיר האבען שוין בשעתו מיטגעטיילט, אז דער וואיעוואדע יאשטשאלט האט זיך בעת זיין אנוועזענהייט אין בזשעזשין, פאראינטערעסירט מיט דער מאסען-אויסארבייטונג פון פערטיגע מלבושים. דער וואיעוואדע האט אנגעהויבען צו זוכען א מעגליכקייט פון עקספארטירען פערטיגע מלבושים קיין אויסלאנד.

דער וואיעוואדע יאשנשאלט האט דעריבער געפינען פאר נויטיג צו פאראינטערעסירען מיט דעם ענין אויך דאס האנדעלס-מיניסטעריום. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט זיך דאס האנדעלס-מיניסטעריום פערשטענדיגט מיט׳ן פרעזידיום פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער און ס׳איז בעשלאסען געווארען אין דער נאהנטסטער צייט ארויסצושיקען א דעלעגאציע פון דער האנדעלס-קאמער קיין קאפענהאגען, אמסטערדאם און לאנדאן, כדי אויסצופארשען די מעגליכקייטען פון עקספארטירען פערטיגע מלבושים אויף די דארטיגע האנדעלס-מערק.

אין זגיערזש
זענען שוין איינגעפיהרט היפאטעקען

(—) נאך לאנגע בעמיהונגען פון די זגערזשער הויז בעזיצער איז אין זגערזש איינגעפיהרט געווארען א היפאטעק-רעגיסטער און יעדער גרונד-שטיק האט בעקומען איהר היפאטעק. די קאסטען פון איינפיהרען די היפאטעקען האבען בעטראפען 20,000 זל.

לויט א בעשלוס פון לאדזער סיימיק וועלען די גרונד-בעזיצער דעקען צוויי דריטעל פון די אויסגאבען און די רעשט — דער זגערזשער מאגיסטראט.

פאגאטאוויע-סטאטיסטיק

(2) אין פערלויף פון חודש יוני איז די שטאטישע פאגאטאוויע ארויסגערופען געווארען אין 547 אומגליקס-פאלען.

דערשאסען א שמוגלער
די שמוגלער-באנדע ארעסטירט

(2) נעכטען האט די היגע וואיעוואדזטווע בעקומען א מיטטיילונג וועגען א קאמף מיט שמוגלער, וועלכע איז פארגעקומען ביים דארף כרושטשען וועליונער קרייז.

נישט ווייט פון דער דייטשער גרעניץ האבען בעאמטע פון דער גרעניץ-וואך בעמערקט עטליכע שמוגלער. ווען די גרעניץ-וואך האט זיי געהייסען שטיין-בלייבען האבען זיי זיך בעהאלטען אין א גרוב, און אנגעהויבען צו בעשיסען די וואך. איינער פון די שמוגלער אליעניק איז דערהרג׳עט געווארען. די איבריגע האט מען ארעסטירט.

פון יודישען טעאטער אין פילהארמאניע

נעכטען איז אין יודישען טעאטער אין פילהארמאניע פארגעקומען דער ערשטער אויפטריט פון דעם קינסטלער פאר פון גראנאווסקיס קונסט-טעאטער אין מאסקווע, מאריס לאמפע און פאניא מענדעלעוויטש, וואס זענען געקומען אויף איינציגע גאסטראלען אין לאדז.

עס איז אויפגעפיהרט געווארען טוביה דער מילכיגער פון שלום עליכם. די פארשטעלונג איז אראב מיט א גרויסען ערפאלג.

היינט, זונטאג, ווערט אויפגעפיהרט צום צווייטען מאל טוביה דער מלכיגער

קדוש השם ביי די „ווילנער" אין שטעטישען טעאטער

נעכטען אין אוונד האבען די „ווילנער" געגעבען אין שטעטישען טעאטער זייער ערשטען גאסטראל. געשפילט איז געווארען „קדוש השם" פון שלום אש און דער אינסצעניזאציע פון ד״ר מיכאל וויכערט. דאס טעאטער איז געווען פול.

דאס שטיק איז אויפגענומען געווארען דורכ׳ן גרויסען עולם זעהר ווארים. די ארטיסטען זענען זעלטען צוזאמענגעשפילט און די אלע בילדער געהען ממש קאנצערטמעסיג.

היינט ווערט דאס שטיק געשפילט נאכאמאל. א געניע רעצענזיע קומט.

נעכטיגע רינג-קאמפען אין צירק

פרייטאג האט א גרויסען אינטערעס ארויסגערופען דער קאמף צווישען שטעקער און באהן-סאמסאן. סאמסאן האט זיך ערלויבט אין קאמף אויך נישט ערלויבטע מיטלען אויף וואס ס׳האט שטארק רעאגירט דער ריכטער און דאס פובליקום! אין פערלויף פון די 20 מינוט האט דער קאמף נישט געגעבען קיין רעזולטאט. נישט קיין קלענערען אינטערעס האט אויך ארויסגערופען דער קאמף אויסערן טורניר וועגען 200 גילדען צווישען קארש׳ן און פאשאפ׳ן, קארש האט געקעמפט בעזונדערס שטארק, וועלענדיג אזוי ארום זיך רעהאביליטירען פאר זיין לעצטער מפלה צו פאשאפ׳ן. פאשאף האט זיך אבער אנ׳עצה געגעבען מיט׳ן ברוטאלען אטלעט און איהם אוועקגעלייגט אין דער 34 מינוט. פאשאף האט באלד אנגענומען די 200 זלאטעס פון וועלכע ער האט 50 זלאטיס אסיגנירט פאר היגע יתומים.

גארקאוויענקא האט אויך בעזיגט קארנאצ׳ן אין דער 28 מינוט. דער קאמף פון שטאלא און פעריסטאנאף האט זיך פערענדיגט אן רעזולטאט.

שבת האט פאשאף אין דער 4 מינוט געלייגט שטאלא׳ן דורך א פאראד, שטיבאר האט געוואונען דעם באקס קאמף מיט ארלאוו׳ן וועגען 200 זלאטעס, וואס דער לעצטער האט איינגעשטעלט. באהן סאמסאן האט אין דער 22 מינוט בעזיגט קארנאצ׳ן, דער קאמף פון גארקאוויענקא און קארש האט זיך פערענדיגט אונענטשידען.

היינט קעמפט פאשאף אין א רעוואנש מעטש מיט פעריסטאנאוו׳ן.

פאר אייער אברייזע

אויף קוראציע, פער- זעהט אייך מיט אלע קאסמעטישע ארטיקלען

אין דער בעקאנטער און רעעלער

Perfumerja D. MARKUS

Łódź, Piotrkowska 59, tel. 28-02

בעמערקונג: ביי יעדען איינציגען איינקויף ווערט באלד פון דער רעכנונג אראפגערעכענט 5% עקסטרא-ראבאט. קומט און איבערציוגט אייך!

ראדיא-פראגראם
זונטאג, 21 יולי

15.00 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-מוזיק. 17.00 ווארשא: פאפולערער קאנצערט. 18.35 ווילנא: „ווי מיר ארבייטען אין פאריז", רעפעראט פון טאדעאוש שליגאווסקי. 19.10 קראקא: „א טראפען הארציג בלוט" הומארעסקע פון אנטאל קראקאוויעצקי. 19.25 ווארשא: „וועגען פוילישען רייזענדער מיט 600 יאהר צוריק", וועט דערצעהלען ד״ר מיעטש. סמאלארסקי. 20.00 קאטאוויץ: „פון די וואנדערונגען איבער די ווייטע ימים", רעפ. פון ד״ר מ. בודעק. 20.30 קראקא: קאנצערט פון פראפ. פעטרי און וואלדזשימיעזש ארמיצק. 20.30 ווארשא: קאנצערט פון „דאלינא שווייצארסקא". 22.05 ווארשא: קאמוניקאט פון פ. א. ט. 22.45 ווארשא: טאנץ-מוזיק פון „אאזא".

11.00 וויען: קאנצערט פון ווינער סימפאנישען ארקעסטער. 20.00 לאנגענבערג: „דער פרייער שיסער", אפערע פון וועבער. 20.00 קאפענהאגען: רובינשטיין-אוונד. 20.30 מיילאנד: „די דארפישע ריטערליכקייט", אפערע פון מאסקאני. 20.45 שטוטגארט: „הארצענסגליקער" אפערעטקע פון שלעזינגער. 21.00 רוים: „לוציא פון לאמערמור", אפערע פון דאניצעטי.

ספארט-בעוועגונג.

„זש. א. ס. ס." (ווארשא) — „הכח" 1:3 (0:2)

„השמונאי" — „ביעג" 1:0 (0:0)

„שטערן" — „זיעדנאטשאנע" 4:1 (1:1)

„קראפט" — „אראטאריום" 2:5

מעלדונג

פון די פראפעסיאנעלע „ארט"-ווארשטאטען

עס ווערען פעהאן פרייע ערטער אויף פאלגענדע קורסען:

סוויטער-שטריקעריי: גלאט, פ. ד. און זשאקארד, הענטשקע-שטריקעריי, רונד-קראפט-זאקען-ארבייט, קראפט-וועבעריי אויף גלאטע, קארירטע, קארט-גאבעלין, זייד און פלוש-שטולען, קראפט-שפולען צו סוויטערס און זאקען, קעטלען, מאשין און האנד-קראפט, וועש-נייעריי און צושניידען, מאניקור, אנדולאציע.

פערשרייבען קען מען זיך אין ביורא פון „ארט", וואולטשאנסקא 27, אין די ביורא-שעהן.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

מאגיסטער נ. שאץ

פעטריקאווער 37, [illegible]

[illegible] – 4 [illegible]

ביכער אויף ראטעס!

אלע ליבהאבער פון יודישען בוך האבען איצט א גוטע געלעגענהייט זיך אנצושאפען, אויסצאהלענדיג יעדע וואך קליינע ראטעס, די ווערק פון די יודישע קלאסיקער: מענדעלע, פרץ, שלום-עליכם, נאמבערג, לייוויק, אפאטאשו, גלאזמאן, רייזענס לעקסיקאן, זכרונות פון אב-קאן און אלע אויסגאבען פון די פערלאגען: „קולטור-ליגע", „בזשאזא", יאטשקאווסקי.

די 10 בענדער פון זשאן קריסטאף מיט׳ן בוך פון סט. צווייג וועגען ר. ראלאן, וואס האבען ביז איצט בעקאסט 52,50 זל. בעקומט מען איצט נאר פאר 22,80

בעמ.: יעדער, וואס קויפט ביכער פאר 10 זל. וועט בעקומען דאס בעריהמטע בוך אויף מערב—קיין נייעס פון רעמארק נאר פאר 1,50 זל.

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי

אלט-שטאט 12, לינקע אפיצינע, 2-טער שטאק

מאַקדאָנאַלד פאָהרט קיין אַמעריקאַ

אונטערצוהאנדלען וועגען ענטוואפנונגען

פראנצויזישער קאבינעט אין דימיסיע?

לאָנדאָן, 20 (ספ. טעל.) ס'איז שוין זי־כער, אַז דער ענגלישער פרעמיער מאַקדאָנאַלד וועט קומען קיין אַמעריקאַ. פון אַמעריקאַ האָט מען געגעבען אָנצוהערען, אַז דער ענגלישער פרעמיער וועט זעהר גוט אויפגענומען ווערען אין אַמעריקאַ. דער וויזיט שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער ים־ענטוואָפנונג.

דער פראנצויזישער קאבינעט אין דימיסיע?

פאַריז, 20 (אַטע) „פּאָפּולער" שרייבט, אַז אין פראַנצויזישען קאַבינעט איז אויסגעבראָכען אַ מיינונגס־פערשידענהייט. בריאַן און באַרטו פאָדערן די באַלדיגע דימיסיע פון קאַבינעט.

פון די אינפאָרמירטע קרייזען פערזיכערט מען, אַז בעת דער נעכטיגער וויזיט פון פּואַנקאַרע ביים פרעזידענט דומערג האָט ער געוואָלט אײַ־בערגעבען די דימיסיע פון קאַבינעט. נאָר דער פרעזידענט האָט אָבער דורכאויס פערלאַנגט, אַז פּואַנקאַרע זאָל ווייטער בלייבען ביי דער רעגי־רונג, ווייל אַ מיניסטאָרען־קריזיס אין איצטיגען מאָמענט וואָלט געווען זעהר שווער צו ליקווידירען.

די ליקווידאציע־קאנפע־רענץ וועט פארקומען

אין בריסעל

לאָנדאָן, 20 (אַטע) ווי עס דערוויסט זיך דער פערטרעטער פון דער טעלעגראַף אוניאָן, איז שוין כמעט זיכער, אַז די אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענץ וועט פאָרקומען אין בריסעל. די ענג־לישע פרעסע וועט אויף דער קאָנפערענץ פער־טרעטען זיין דורך איינגע זעהר בעקאַנטע פער־זענליכקייטען.

קאלאנעל וועדזשוואוד פאהרט צום ציוניסטישען קאנגרעס

לאָנדאָן, 20 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) דער פיהרער פון דער לייבאָר־פאַרטיי, קאָלאָנעל וועד־זשוואוד פאָהרט אַרויס צום ציוניסטישען קאָנגרעס אין ציריך.

דאָרט יועט ער ענטוויקלען אַ ברייטע אַגי־טאַציע פאַר זיין פּלאַן צו פערוואַנדלען א"י אין אַ זעלבסטשטענדיגער 7 דאָמיניע פון דער ענגלי־שער אימפעריע.

גרויסער אויפרייס אין אַמוניציע־פאַבריק

20 מענשען אומגעקומען

לאָנדאָן, 20 (ספ. טעל.) אין דער אַמוני־ציע־פאַבריק אין ניו־קינגסטאָן, 25 קילאָמעטער ווייט פון פיטסבורג, איז פרייטאַג ביינאַכט פאָרגע־קומען אַ געוואַלטיגער אויפרייס. עס זענען פאַר־האַן 20 דער'הרג'עטע.

רומענישער פרעמיער מאניו פערוואונדעט געווארען

בוקארעשט, 20 (אַטע) דער רומענישער פרעמיער מאַניו איז פאָהרענדיג אין אַ סאַלאָן וואַגאָן אין שנעל־צוג אַראַד־בוקאַרעסט פערוואונ־דעט געוואָרען. דער וואַגאָן האָט געזאָלט צוגע־טשעפּעט ווערען צום צוג און דער לאָקאָמאָטיוו האָט איהם אַזאַ שטאַרקען שלעפּ געטון, אַז דער מיניסטער איז אַרויסגעפאַלען פון בעט און פער־וואונדעט געוואָרען.

עס זענען תיכף אַרעסטירט געוואָרען איינגע באַהן־אַרבייטער, וואָס ווערען בעשולדיגט, אַז דורך זייער אונפאָרזיכטיגקייט איז דער פרעמיער פער־וואונדעט געוואָרען.

פערפלייצט געווארען 2 שטעטלעך

בוקארעשט, 20 (טעלעגראַפיש) דער טייך פּרוט איז אַרויס פון די ברעגעס און האָט פערפלייצט צוויי שטעטלעך אונגעני און סוועני'. הונדערטער הייזער זענען חרוב געוואָרען. דער שאָדען בעטרעפט פיל מיליאָנען לעי.

פוילען לעגט פאר דעם 25 יולי

אויף אנצוהויבען פויליש־דייטשע האנדעלס־אונטערהאנדלונגען

ווארשא, 20 (טעלעפאָניש). די פוילישע רעגירונג האָט געענטפערט אויף דער דייטשער נאָטע וועגען די פויליש־דייטשע האַנדעלס־אונטערהאַנדלונגען. די פוילישע רעגירונג האַלט, אַז די האַנדעלס־אונטערהאַנדלונגען דאַרף ווי אַמ־שנעלסטען פערענדיגט ווערען און לעגט פאָר, אַז די אונטערהאַנדלונגען זאָלען זיך אָנהויבען דעם 25 יולי אין ווארשא.

שוועדישע לופט־רייזע קיין אמעריקא

וויגטול, (ענגלאַנד) 18 (ספ. טעל.) דער שוועדישער אַעראָפּלאַן „סוועריז" איז אָפּגעפלויגען 11 אַ זייגער קיין אמעריקא.

א חלול הקודש אין קאוונע

קאָוונאָ, 20 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) אין שטעטעל ווילקאָווישקי איז ענטדעקט געוואָרען אַ געוואַלדיגער חלול־הקודש. אין פּערואָמרייניגטען ארון קודש האָט מען געפונען אין אַ בעוואוסט־לאָזען צושטאַנד אַ יודיש מיידעל רחל טאַרנאָ־פּאָלסקא. די ספרים זענען פון ארון קדש געווען אַרויסגעוואָרפען און דער פּאָרמעט צוריסען.

די פּאָליציייאישע אויספאָרשונג האָט ביז איצט נישט געבראַכט קיין שום רעזולטאַט.

א באהן־קאטאסטראפא

אין דאנציגער קארידאר

טהאָרן, 20. (א. ב.) דער טראַנזיט צוג, וואָס איז געגאַנגען פון בידגאָשטש קיין טהאָרן, איז אויף דער סטאַציע ציערפּיצע און דאַנציגער קאָרידאָר אַראָפּ פון די רעלסען. עס איז תיכף אָנגעקומען די באַהן־פּאַנאַטאָחיע וואָס האָט בעזייטיגט פון די שר־נעס 4 וואַגאָנען און צוריק געמאַכט די רעלסען אויף אַ שטח פון 300 מעטער.

די סיבה פון דער קאַטאַסטראָפע איז נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען. איינגע פערזאָנען זענען לייכט פערוואונדעט געוואָרען. נאָך 6 שעה איז דער פערקעהר צוריקגעשטעלט געוואָרען.

גראנדיעזע הערצל־אקאדעמיע

אין לאנדאן

לאָנדאָן, 20. (יט"א) אין קווינס־האָל איז פאָרגעקומען אַ גראַנדיעזער הערצל אַקאַדעמיע געווידמעט דעם 25־יעהריגען יאָהרצייט פון פיהרער פון פּאָליטישען ציוניזם. די אַקאַדעמיע איז געווען די גרעסטע, זייט דער באַלפור־דעקלעראַציע. דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט לאָרד מעלטשעט. ס'איז אויך בערגעלייענט געוואָרען אַ רעפּעשע פון פּראָפ. ווייצמאַן, וועלכער בעדויערט וואָס ער האָט נישט געקענט קומען צו דער אַקאַדעמיע. רעדנער האָט געגומען אַ וואָרט העברעערט סעמיועל, וועלכען די פערזאַמעלטע האָבען געמאַכט שטורמישע אָוואַציעס. הערבערט סעמיועל האָט בעדויערט וואָס הערצל האָט נישט זוכה געווען די רעאַליזירונג פון זיינע טרוימען. סיר סעמיועל האָט אויך דערמאָהנט וועגען די שווערע מינוטען פון די פּאַלעסטינער יודען אין די שפּעטערע יאָהרען, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן נאָמען פון יוסף טרומפּעלדאָר.

סטיפען וויז, וועלכער ווילט איצט אין לאָנדאָן האָט כאַראַקטעריזירט הערצל'ן אַלס אַ מאָדערנעם משיח, דאַן האָט נאָך גערעדט נחום סאָקאָלאָוו און אַנדערע.

א דעלעגאציע פון לעמבערגער דראָשקאַרזשעס

פאר'ן טויער פון בעלוועדער

וואַרשאַ, 20. (טעלעפאָניש) היינט איז ביים מיניסטער מאָראַטשעווסקי געווען אַ דעלעגאַציע פון דראָזשקאַזשעס און שאָפערען פון לעמבערג, וועלכע שטרייקען שוין אַ לאַנגע צייט און פאָדערען העכערען דעם טאַריף. דער מיניסטער האָט געענטפערט, אַז ער וועט שיקען אַ קאָמיסיע אויסצופאָרשען דעם ענין און ערשט דאַן וועט ער קענען געבען אַן־ענטפער.

די דעלעגאַציע האָט דעריבער ערקלערט, אַז דער שטרייק וועט ווייטער געפיהרט ווערען, דאַן איז די דעלעגאַציע אַוועק פאַר'ן טויער פון בעלוועדער און ווי זי ערקלערט, וועט זי אַזוי לאַנג וואַרטען ביז זי וועט נישט אויספּועלן אַן אינטערוועניע פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

500 הייזער אבגעברענט אין אנגארא

טערקישער מלוכה־פרעזידענט פיהרט אן מיט דער פייערלעשער־אקציע

לאָנדאָן, 20. (ספּ. טעל.) מ'מעלדעט פון אַנגאָראַ, אַז נעכטען 1 אַ זייגער ביינאַכט האָט אין מיטע שטאָט, נישט ווייט פון דער פּאַרלאַמענט גע־בײַדע אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה, וועלכע האָט זיך פערשפּרייט אין דריי ריכטונגען, ביז איצט ברענט נאָך, דער פערנעהם פון דער שרפה איז אַ גראַנדיעזער. עס זענען שוין פערברענט געוואָרען 500 הייזער, מיט די פייערלעשער־אַקציע פיהרט אָן פערזענליך דער טערקישער פּרעזידענט קעמאַל פּאַשאַ.

שווער פערוואונדעט דער פילם־מאגנאט פאקס

ניו־יאָרק, 20 (טעלעגראַפיש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מיט'ן אויטאָ אין וועלכען ס'איז געפאָהרען דער פילם מאַגנאַט וויליאַם פאָקס, איז געשעהען אַ קאַטאַסטראָפע. דער שאָפער איז דער־הרגעט געוואָרען, פאָקס איז שווער פערוואונדעט.

געעפענט די וועלט־קאנפערענץ פון די רעכטע „פועלי ציון"

רעדע פון אינזש. קאפּלאנסקי

בערלין, 20. (יט"א) דאָ איז נעכטען גע־עפענט געוואָרען די 8־טע אַלוועלטליכע קאָנפערענץ פון די רעכטע „פועלי־ציון", אין וועלכער עס נעהמען אַנטייל דעלעגאַטען פון פּאַלעסטינא, אַמעריקא און 8 אייראָפּעאישע לענדער. די ערעפענונגס־רעדע האָט געהאַלטען אינזש. קאַפּלאַנסקי, וועלכער האָט בעגריסט די דעלעגאַטען און דערמאָהנט די העלדי־שע אָנשטרענגונג פון סאָציאַליסטען־ציוניסטען אין סאָוויעט־רוסלאַנד.

אינזש. קאַפּלאַנסקי האָט בעטאָנט, אַז די קאָנפערענץ פאַלט צונויף מיט דעם 25־יעהריגען יובילעאום פון דער גרינדונג פון דער „פועלי ציון"־פּאַרטיי. די „פועלי־ציון"־פּאַרטיי האָט צו די וואַהלען צום ציוניסטישען קאָנגרעס צונויפגעזאַמעלט 30 טויזענד שטימען, אַ גרויסער פּערדינסט איז אויף דאָס גרינדען זיך פון פּאַלעסטינער קאָמיטעט ביים סאָציאַל. אינטערנאַציאָנאַל.

בייער צירקוליאר וועגען אומזאץ־שטייער

אבער וועזענטליכע ענדערונגען

וואַרשאַ, 20. (טעלעפאָניש) דינסטאַג אָדער מיטוואָך וועט דך בעהייזען אַ צירקולאַר פון פינאַנץ־מיניסטעריום וועגען אָפּזען און אָנווענדען דעם אומ־זאַץ־שטייער אין הורט און דעטייל־האַנדעל. דער צירקולאַר וועט קיין וועזענטליכע ענדערונגען נישט אַריינברענגען, עס וועלען נאָר פאָרקומען ענדערונגען בנוגע די רעקורסען אויף דער צו הויכער אויסמעס־טונג פון אומזאַץ־שטייער.

ווערק פון שמעון דובנאוו

בערלין, 20 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) פּראָפ. שמעון דובנאָוו האָט פערענדיגט זיין ווערק „די אַלגעמיינע געשיכטע פון די יודען."

איצט איז ער צוגעטראָטען צו אַ נייער גרויסער אַרבייט וועגען חסידות.

דעמאגראפישע סטאטיסטיק פון רוסישע יודען

וואוקס פון דער יודישער בעפעלקערונג — געמישטע חתונות

וואַרשאַ. (י.ט.אַ.) אויפ'ן יסוד פון די נייעסטע אָפיציעלע מאַטעריאַלען וועגען דער בע־וועגונג פון דער בעפעלקערונג אין סאָוויעטען־פערבאַנד („די נאַטירליכע בעוועגונג פון דער בעפעלקערונג אין פערבאַנד פון די סאָציאַליסטי־שע רעפּובליקען 1926", מאָסקווע, באַנד 1, העפט 2) האָט די סעקציע פאַר ווירטשאַפט און סטאַטיסטיק ביים יודישען וויסענשאַפטליכען אינ־סטיטוט בעאַרבייט אינטערעסאַנטע ציפערן וועגען די געבורטען, שטערבליכקייט און געמישטע חתונות צווישען דער דאָרטיגער יודישער בעפעל־קערונג.

אין 1926 זענען אין אייראָפּעאישען טייל פון סאָוויעטען פערבאַנד גאַטירט געוואָרען 57,786 געבורטען אויף דער אַלגעמיינער יודישער בע־פעלקערונג פון 2,399,347 (ד. ה. 24,08 אויף טויזענד). אין די בעזונדערע טיילען פון פערבאַנד שטעלען זיך די געבורטען־ציפערן פאַר אויף פאָל־גענדען אופן: צענטראַל־רוסלאַנד 8687 (18,06), אוקראַינע 39,386 (25,02), ווייסרוסלאַנד — 8,719 (23,26). די שטערבליכקייט צווישען יו־דען אין דעם זעלבען יאָהר בעטראָפט פאַר'ן גאַנצען אייראָפּעאישען טייל פון פערבאַנד 21,868 (9,11 אויף 1000), דערפון — צענטראַל־רוסלאַנד 3,869 (3,04), אוקראַינע — 14,551 (9,24), ווייסרוסלאַנד — 3,448 (10.03), דער אַלגעמיי־נער צווואוקס אויף 1000 יודישע נפשות בעטרעפט אַזוי אַרום פאַר'ן גאַנצען פערבאַנד (אייראָפּעאי־שער טייל) 14,97, צענטראַל־רוסלאַנד — 01,02, אוקראַינע — 15,76, ווייסרוסלאַנד - 18,23.

די צאָהל געמישטע חתונות צווישען די רו־סישע יודען איז זעהר שטאַרק געשטיגען. אויף 23,588 ריינע יודישע חתונות אין 1926 י. האָ־בען 1,983 יודישע פרויען חתונה געהאַט מיט נישט־יודישע מענער און 2,378 יודישע מענער מיט נישט־יודישע פרויען. דער העכסטער פּראָצענט געמישטע חתונות איז נאָטירט געוואָרען צווישען יודען אין צענטראַל־רוסלאַנד, וואו די יודישע בעפעלקערונג בילדעט אַ פערשווינדענע מינדער־הייט צווישען דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג, דער קלענסטער פּראָצענט דאַגעגען אין ווייס־רוסלאַנד, וואו יודען וואוינען אַמגעדיכטסטען.

הגם די איבערוועגענדע מעהרהייט יודען לעבט אין אוקראַינע און ווייס־רוסלאַנד, ווערען דאָך געמישטע חתונות צווישען יודען און רוסען געשלאָסען בעדייטענד מעהר, ווי מיט אוקראַינא און ווייס־רוסען, פון די 2,378 נישט־יודישע פרוי־ען, וואָס האָבען חתונה געהאַט מיט יודישע מע־נער, זענען געווען: רוסישע 1,665 (70 פּראָצ.) אוקראַינישע 467 (19,6 פּראָצ.), ווייסרוסישע 60, (2,6 פּראָצ.), פּוילישע 56 (2,4 פּראָצ.), אַנדערע 130 (5,4 פּראָצ) פון די 1983 נישט־יודישע מענער, וואָס האָבען חתונה געהאַט מיט יודישע פרויען, זענען געווען: רוסען 1,064 (7 53 פּראָצ.) ווייסרוסען 94 (4,7 פּראָצ.) פּאָלאַקען 60 (3 פּראָצ.) אַנדערע 234 (11,8 פּראָצ.) פון דער דאָזיגער סטאַטיסטיק זעהט מען אויף, אַז אַ גרעסערער פּראָצ. יודען האָבען חתונה מיט רוסי־שע פרויען, ווי יודישע פרויען מיט רוסען.

„נייער פאלקסבלאט"

יזרע · 21 יולי 1929

יזרע · 21 יולי 1929

יושר

איז נאך פערהאן אין פוילען!

א פרעזידענט פון א שטאט האט זיך אפגעזאגט פון זיין אמט און איז אפילו ארויסגעטרעטען פון זיין פארטיי, נאר דערפאר ווייל ער קען נישט פערטראגען קיין עולה וואס מען וויל טוהן יודען! אזא בורגמיסטש איז פערהאן, און בריסק וואס ליגט אויפ'ן טייך בוג.

אין בריסק מאכען יודען אויס 55 פראצענט פון דער בעפעלקערונג. אין יענע מקומות ווע־גען נאך די בעציהונגען נישט אזוי אנגעשטרענגט מען לעבט נאך מיט יודען בשלום. בריסק האט דערווייל א געוועהלטען שטאט־ראט אין וועלכען יודען זענען געהעריג פערטרעטען. ווען מען האט אויסגעארבייט דעם ביודזשעט האט מען אריינ־געשטעלט געהעריגע פאזיציעס פאר יודישע הצטר־כות סך־הכל א דריטעל פון דער סומע וואס מען האט בעשטימט פאר אלגעמיינע ד. ה. פוי־לישע אינסטיטוציעס. אזוי ווי פאר די אלגעמיינע אינסטיטוציעס האט מען בעשטימט 70 טויזענט זל. האט מען פאר די יודישע אינסטיטוציעס בע־שטימט עטליכע און צוואנציג טויזענט זל. ווען דער ביודזשעט איז געגאנגען צו דער מאכט צום בע־שטעטיגען, האט מען דארט כמעט אלע יודישע פאזיציעס געשטראכען און געלאזען א וועקס טוי־זענט זל. אויף דעם האט דער שטאט־פרעזידענט געמאלדען זיין רעמיסיע מיט א מאטיווירונג.

אין דעם בריף וואס ער האט אריינגעשיקט, שרייבט ער, דאס ער געפינט נישט פאר מעגליך ביי דער געשאפענער סיטואציע, ווען יודען וועל־כע בילדען אזא הויכען פראצענט פון דער בע־פעלקערונג און צאהלען נאטירליך נאך א העכערען פראצענט שטאטישע שטייערן, זאלען כמעט נישט געניסען קיין שטיצע פון די געלדער וואס דער מאגיסטראט נעהמט איין. אזא מצב מוז ארויסרופען פערביטערונג און ער זעהט נישט קיין מעגליכקייט ווייטער צו בלייבען אויפ'ן אמט און אנפיהרען מיט דער שטאטישער ווירטשאפט. גלייכצייטיג איז ער ארויסגעטרעטען פון „איינסעל"־קלוב ווי ער איז געוועזען דער פארויצער.

אט אזא מעשה לייענען מיר פון בריסק און עס דערמאהנט זיך דערביי א מעשה מיט נאך א שטאט, לובלין הייסט די שטאט, וואו עס איז גע־שטאט א שטאט־ראט מיט א לינקע מעהרהייט, וואו מען האט אויסגעגעבען אויף געזעלשאפטליכע הילף נישט קיין 70 טויזענט נור א קנאפען מיליאן זל. און ווען מען האט אין דעם שטאט־ראט געגנו־מען הערען וועגען סובסידיעס פאר יודישע אינסטי־טוציעס נישט אין פערהעלטעניש פון א דריטעל, אזעלכע השגות האבען גארנישט די לובלינער!) האט זיך בלעם פעראייניגט מיט בלקן און מען האט כמעט אלע יודישע פאזיציעס געשטראכען.

און קיין פרעזידענט האט זיך נישט אפגעזאגט, אפילו קיין לאווניק האט נישט רעזיגנירט, ואפילו קיין יודישער ראטמאן איז נישט שטארק נתפעל געווארען. אלע זענען געבליבען זיצען אויף זייע־רע ערטער.

אמת טאקע, בריסקער יודען זענען נאך נישט לובלינער יודען. דארט ווייסט דער שטאט־פרע־זידענט, אז ער וועט איצט נישט קענען ווייזען זיך אין שטאט־ראט, אז אנפיהרען מיט דער שטאט נעגען יודען, איגנארירען יודען, קען מען נישט און ער זאגט עס בפירוש, ער שעהמט זיך נישט ער ווייסט, אז פאר א גוט ווארט, פאר א שמיי־כעל פון פריין, אלץ איינס צי א לינקער אדער רעכטער פריין, וועט קיין בריסקער יוד נישט נת־פעל ווערען אז די בכורה נישט פערקויפען.

פון דער אנדערער זייט, איז אבער צו בע־גריסען דער פאקט, דאס א פרעזידענט, א דאק־טאר, וועלכער פערנעהמט אהן דעם אויך א אנגע־זעהענעם פלאץ אין דער געזעלשאפט, האלט פאר אונמעגליך צו פערבלייבען אויף זיין פאסטען אין א צייט ווען יודען געשעהט אזא עוולה. און דער שריט ציהט נאך זיך די קאנסעקווענצען. דען ער מוז אויך פערלאזען דעם פארזיץ פון דעם קלוב, וועלכער האלט זיך פאר מחויב מסכים צו זיין מיט אלץ, וואס די מאכט־ארגאנען טהוען.

עס איז נאך דא יושר אין פוילען! — מוז מען אויסרופען הערענדיג די מעשה.

ש. י. ס.

——=:§:=——

דאס לעבען פון די אנוסים אין פארטוגאל

(א בריף פון פארטוגאל ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט")

דער ערשטער איינדרוק וואס ליסאבאן מאכט אויף א פרעמדען, איז זעהר א שלעכטער. מען דערקענט גלייך, אז מע זהאט ד אצו טון מיט א לאנד, וואו דער דלות איז א חשוב'ער בעל־הבית, גלייך ביים פארט, ענגע שמוציגע געסלעך, וואו עס דרעהען זיך ארום הונגעריגע ארבייטסלאזע און סתם אונטערוועלט'ס טיפען. פארטוגאל לעבט דורך צוליב איהר כסדר'דיגע רעוואלוציעס א שווע־רען קריזיס, וואס לאזט זיך גוט פיהלען אויף איהר אינדוסטריע, וואס איז אזוי אויך נישט בעזונדערס גרויס, בפרט פאר די ארבייטער איז דארט די לאגע זעהר א שווערע. דער בעסטער בעווייז איז, אז דער גרויסער עמיגראציע־שטראם, וואס געהט פון דארט קיין בראזיליע, ארגענטינע און אנדערע דרום־אמעריקאנישע רעפובליקען.

ווי אזוי געפינט מען א יוד אין ליסאבאן? אט די פראגע איז מיר איינגעפאלען אויפ'ן דריט־טען טאג נאך מיין זיין אין ליסאבאן. צי דער־קענען נאכ'ן פנים נאך, איז נישט מעגליך כמעט יערער צווייטער פארטוגעזער זעהט אייך אויס ווי א יוד. אויך דאס פנים, די בעוועגונגען און אפט־מאל אויך די באלעבאטישע צוקעמטע בארד.

פערמאגען, פערמאגט ליסאבאן אנ'ערך א דריי־פיער־הונדערט יודען (חוץ די דייטשע שטאט אפארטא), דערפון קאן מען רעכענען א גאנץ בעדייטענדע צאהל אונזערע יודען, רוסישע, פוי־לישע און גאליציאנער. אין דער דארטיגער פאר־טוגעזישער קהלה זענען אויך אנגעשלאסען א גרע־סערער טייל פון אונזערע יודען. שבת ביים דאווענען האב איך מיך בעקאנט, מיט'ן חכם פון די דאר־טיגע יודען, א ספרדי פון ארץ־ישראל און ער האט מיר איבערגעגעבען אלע איינצעלהייטען וועגען די איצטיגע קהלה אין ליסאבאן. די שוהל אליין געבויט לויט'ן מאדערנסטען סטיל, געפינט זיך אין א הויף, אזוי אז פערבייגעהענדיג אין גאס דערקענט איהר גאר נישט אויב דא געפינט זיך א שוהל, דאס איז דערפאר ערקלערט מיר דער חכם — ווייל דאן ווען די שוהל איז גע־בויט געווארען, איז שוין די יודען ערלויבט געווען צו בויען שוהלען, נאך נישט אין פראנט פון דער גאס. נישט ווייט פון דער שוהל אויף דעם זעלבען הויף געפינט זיך די אינסטיטוציעס, וועל־כע די ליסאבאנער יודישע קהלה פערמאגט. א יודיש שפיטאל, א ביליגע פאלקס־קיך (א מין הכנסת אורחים) פאר ארימע יודען און א העב־רעאישע שולע, וועלכע איז געגרינדעט געווארען דורך דעם יודיש־פארטוגעזישען שריפטשטעלער און כלל־טוער ארטאלפא בענארוס, דער פערפאסער פון א רייהע ביכער אין פארטוגעזיש וועגען יודישע פראבלעמען.

דער חכם, וועלכער פיהרט מיך ארום אין די אינסטיטוציעס, קלאגט זיך פאר מיר אין א ספרדישען העברעאיש. די קעהילא (קהלה) ווערט וואס א מאל ווייניגער. די רייכערע יודען דערווייטע־רען זיך וואס אמאל מעהר פון די יודען און אסי־מילירען זיך מיט די פארטוגעזען.

דערפאר אבער איז דארט אין דערזעלבער צייט א בעוועגונג צווישען „אנוסים". אדער ווי די פארטוגעזען רופען זיי „קריסטיאנאס ניעוואס" (נייע קריסטען), אינגאנצען איבערצוגעהען צוריק צום יודענטום. א גרויסער טייל פון זיי לעבט אין די פראווינצען פון בעושא און לאס מאנטעס. פריהער נאך, אין מיקטאר עמאנועלס צייטען, ווען די רעגירונג האט נאך אויף זיי קרום געקוקט, און ביי די ארומיגע שכנה'שע דערפער האבען זיי געהייסען „אונגלויביגע", האבען זיי בנעלעט סאָ־ליראריש צווישען זיך און פלעגען זיך משדך זיין נאר צווישען זיך און בכלל פיהרען אנ'אפגעזונדערט איינגענעם לעבען. מיט פערגרייזטע אלטע מנהגים טראדיציעס וואס געהען איבער פון דור צו דור אזוי למשל, באקען זיי נישט קיין מצות אויף דעם אופן ווי מיר, נאר מען ווארפט אריין א שטיק טייג אין אויווען ביז עס פלאצט אויף. דאס הייסט מצה. ביים סדר פסח ווערט ביי זיי געמאכט פער־שידענע צערעמאניעס. ארום טיש מאכען זיי הקפות זינגענדיג און טאנצענדיג א ליד אין פארטוגעזיש „אנדאמאס קאנטאמאס" (מיר געהען און לויבען) פערשידענע תפילות פון הבק"ק און פון אלטע ספרים פון וועלכע מיר ווייסען איבערהויפט נישט. בעזונדערס א גרעסערע תפלה (איבערגעזעצט פון פארטוגעזיש אין העברעאיש דורך א. ארקין וועגען דניאל'ן אינ'ם לייבען גרוב).

די איצטיגע רעגירונג בעציהט זיך צו זיי מיט טאלעראנץ, איינער, אנ'אנוס א קאפיטא פון דער פארטוגעזישער ארמיי מיט'ן נאמען בארא באשטו איז אינגאנצען געווארען א יוד אנגעטון א טלית קטן און לעגט יעדען טאג תפילין. אנדערע העכערע בעאמטע, אנוסים, האבען זיך אפיציעל צו־ריקגעקעהרט צום יודענטום, בעציהט זיך אבער אין דער זעלבער צייט, די יודישע קהלה אין ליסא־באן גאנץ קאלט צו דער בעוועגונג. א סך פון די אנוסים ווענדען זיך אפיציעל צו דער קהלה מיט דער ביטע זיי מגייר צו זיין און זיי ווערען צוריק־געוויזען. ס'איז געווען א פאקט ווי ה' ארקין האט מיר אי־בערגעגעבען, ווי איין אנוס האט זיך געווענדעט צו דער קהלה מיט דער ביטע מל צו זיין זיין נייגעבוירען קינד און די קהלה האט זיין ביטע צו־ריקגעוויזען, אזוי, אז דער טאטע פונ'ם קינד האט געמוזט ארויסברענגען א מוהל ספעציעל פון ארץ־ישראל. מעגליך, אז די בעציהונגען האבען זיך איצט געבעסערט, נאכדעם ווי דער קאמיטעט פאר אויסלענדישע יודען אין ענגלאנד מיט ה' לוסיען וואלף בראש האט זיך מיט די אנוסים פעראינ־טערעסירט.

עס געהט נישט אוועק א צייט עס זאל נישט געהען א וויכטיגע ענטדעקונג וועגען דער יודישער פערגאנגענהייט אין פארטוגאל, „אין אונז אלע פליסט א טייל פון יודיש בלוט". האט א פאר־טוגעזישער געלעהרטער עפענטליך ערקלערט, א צווייטער געלעהרטער מיט'ן נאמען סא, דער פראָ־פעסאר פון דער אוניווערזיטעט אין דער דייטשער פארטוגעזישער שטאט אפארמא, איז ארויס מיט אט דער סענסאציאנעלער ערקלערונג. אנטא־ניא ריבייראא איז א בעריהמטער פארטוגעזישער שרייבער, וועמענס אנדענקען עס איז טייער און הייליג ביים פארטוגעזישען פאלק, זיין יאהרצייט ווערט פערוואנדעלט אין א פאלקס יום־טוב, איבער גאנצען לאנד. ערשט מיט א צייט צוריק, ווען פאר־טוגאל האט געפייערט זיין הונדערט־יעהריגען יאהר־צייט איז דער אויבענדערמאהנטער פראפעסאר ארויס מיט אנ'ערקלערונג, אז לויט פערשידענע פארשונגען וועלכע ער האט געמאכט אין פערשי־דענע ארכיוען פון ביבליאטעקען, איז אנטאניא ריביירא נישט געווען קיין אנדערער, ווי דאן יצחק אברבנאל'ס אנ'איניקעל, און זיין אמת'ער נאמען איז געווען יהודה.

שפורען פון אמאליגען יודישען לעבען, בע־זונדערס פון דער צייט פון דער אינקוויזיציע, גע־פינט מען אויף שריט און טריט אין ליסאבאן, כאטש א סך זאכען זענען אינגאנצען פערניכטעט געווארען פון אנערד־ציטערניש וואס איז דארטען פארגעקומען און אפגעווישט פערשידענע שפורען. פון דער אנדערער זייט, שעהמט זיך דאס היינטיגע פארטוגאל מיט איהר אמאליגע אינקוויזיציעס און האט אליין בכוון א סך זאכען פערניכטעט, פון רעסטלעכען וועט איהר דאך אנטרעפען וויכטיגע שפורען פון דער טרויעריגער פערגאנגענהייט. אין דארטיגען מוזעאום „דא קאמארא" האט מיך דער דירעקטאר ארומגעפיהרט פון איין זאל צום צוויי־טען ווייזענדיג מיר, אנ'אויסלענדישען זשורנאליסט די גרויסע פערגאנגענהייט פון פארטוגאל און מיט שטאלץ מיר אנגעוויזען „אט איז דאס היסטא־רישע בילד פון קעניג, אט איז עס! מיך אינט־טערעסירען גאנץ אנדערע זאכען" — האב איך איהם געענטפערט — "וואס וואלט איהר אמבעס־טען וועלען זעהען"? האט ער מיר פריינדליך אר־בערגעפרעגט. מעמאריאמרע א אינקוויזיציע דעם זשודעאס", האב איך געענטפערט. איך האב בע־מערקט, א לייכט אנגענעהם שמייכעלע צווישען די ליפען. ער האט מיך לשם פרייליכקייט אריינ־געפיהרט אין א זאל ווי איך האב אונטער א גרוי־סען גלאז בעמערקט א צעריסען שטיק פארמעט פון א ספר תורה, מיט דער פרשה פון האזינו, שטיקער פון צעבראכענע מצבות מיט העברעאישע אויפשריפטען, וועלכע זענען געווען אנגעמערקט און שווער צו לעזען, און פערשידענע בעפעהלען, און צירקולארען, וועלכע זענען ארויסגעגעבען געווארען אין יענער צייט די דארטיגע יודען האבען מיר איר־בערגעגעבען, אז אויפ'ן דארטיגען אלטען בית־עולם וואס איז אבגעשלאסען, געפינען זיך אלטע האלב צובראכענע מצבות, נאך פון יענע צייטען, מיט אינטערעסאנטע אויפשריפטען וועלכע שטעלען מיט זיך פאר א וויכטיגען קאפיטאל פון יענע טרוי־עריגע פערגאנגענהייט.

געהענדיג אליין אמאל איבער די ליסאבאנער גאסען פון דער אלטער פארשטאט, בין איך פער־בלאנדזשעט צווישען ענגע שמוציגע גאסען. אויף איינער פון די גאסען האב איך בעמערקט דעם נאמען „רוא דעם זשודעאס" (די יודישע גאס). צווי־שען פערקרימטע וועגען און טרעפ אויף שמוציגע פעלזען האב איך געקלעטערט אין דער גאס, וואס געהט כסדר בארג ארויף. פון די קליינע האלב צו־בראכענע הייזלעך האבען מיט פערוואונדערונג ארויס געקוקט צו מיר די אלטע פארטוגעזישע פרויען און אפגעריסענע קינדערלעך, דערקענענדיג נאך מיין קליידונג נאך, אז איך בין אין די געסלעך א פער־בלאנדזשעטער, נאך א האלבע שעה קריכענדיג איבער די אויסגעקרימטע געסלעך בין איך צוגעקומען צו א גאנץ פרייען און ברייטען פלאץ. אויף מעל־

(ווייטער זעה 9־טע זייט).

יודישער אינזש. ווערט משוגע
צוליב'ן טראגישען סוף פון מאיאר אידזשיקאווסקי

ניו־יארק, 18 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דער יודישער אינזשינער עדווארד ווייסבלאט, וועלכער איז געווען א פערזענליכער פריינד פון טראגיש אומגעקומענעם מאיאר אידושיקאווסקי האט פיל מיטגעארבייט צו העלפענדיג ארגאניזירען דעם פליה פון די מאיארען קובאלא און אידזשיקאווסקי.

ער גלויבט נאך נישט אין דער געשעהענער קאטאסטראפע. ווי מ'זאגט זאל די קאטאסטראפע האבען אזוי שטארק געווירקט אויף איהם, אז ער האט זיך געריהרט פון זינען.

שוץ פון די יודישע אינטערעסען
איז צוזאמענהאנג מיט די קאלענ־דאר־רעפארמען

ציריך, (י.ט.א.) נישט לאנג זענען אין פא־ריז אין די יודישע קרייזען פארגעקומען בערא־טונגען, געווידמעט דער איצטיגער לאגע אין צו־זאמענהאנג מיט די פראיעקטען פון דער קאלענ־דאר־רעפארם. אין רעזולטאט איז בעשלאסען גע־ווארען צו שאפען א קאמיטעט אין דעם זעלבען צוזאמענשטעל, ווי דער קאמיטעט, וואס האט רע־פרעזענטירט די יודישע שטעלונג אין דעם ענין פאר'ן פעלקער־בונד אין 1925. אין קאמיטעט זענען אריין: הרב הכולל ד"ר פירשט (ווין), הרב הכולל ד"ר הערץ (לאנדאן), הרב הכולל ד"ר לעווי (פאריז), הרב ד"ר לעווענשטיין (ציריך),

שווערע לאגע פון רעליגיעזע אנשטאלטען אין א"י

ירושלים, 19. (יט"א טעלעגראפיש). די תלמידים פון רעליגיעזע שולעס און ישיבות האבען זיך צוזאמענגעקליבען ביים כותל מערבי, מתפלל געווען און געבלאזען שופר, די סבה איז די שווערע מאטעריעלע לאגע פון די רעליגיעזע אנשטאלטען אין א"י.

די קאנגרעס־וואהלען אין בוקאווינע

טשערנאוויץ. (יט"א).

ביי די קאנגרעס־וואהלען אין בוקאווינע, זע־נען דורכגעגאנגען דער קאנדידאט פון דער פער־איינגטער ליסטע (אלגעמיינע ציוניסטען און מז־רחי) דר. וויסעלבערגער און דער קאנדידאט פון די רעוויזיאניסטען ה' מאריץ גייגער.

פערשיקטער געוועזענער ראש ישיבה אין נעוועל אין גרויס נויט

ריגע. (יט"א).

דער געוו. ראש־ישיבה אין נעוועל (ראטעך אוקראינע) הרב לעווין איז מיט א צייט צוריק פערשיקט געווארען קיין סיבירסק. אין רינע זע־נען דערהאלטען געווארען איניגע בריף, אין וועל־כע עס ווערט סיגנעלירט, אז דער פערשיקטער

אויסצייכנונגען פון א יודיש־דייטשען געלעהרטען אין אמעריקא

ניו־יארק, (יט"א) די אקאדעמיע פאר קונסט און וויסענשאפט אין באסטאן האט געוועהלט אלס איהר עהרען־מיטגליד דעם בעריהמטען יודישען פי־זיקער פון געטינגען, טרעגער פון נאבעל־פרייז פראפ. דזשעמס פראנק.

רעדוקציע פון בעאמטע אין דער תל־אביב'ער זעלבסטפער־וואלטונג

תל־אביב, (יט"א).

די תל־אביב'ער שטאט־פערוואלטונג האט בעפרייט פון די פאסטענס 11 בעאמטע. צו דער רעדוקציע האט גורם געווען דער פאקט, וואס די רעגירונג האט ארומגעשניטען דער תל־אביב'ער ביודזשעט.

הכנסות און הוצאות פון דער ארץ־ישראל־רעגירונג

ירושלים, (יט"א).

לויט אנאפיציעלען בעריכט האבען די הכ־נסות פון דער ארץ־ישראל־רעגירונג אין די ערש־

עלף יודישע פראפעסארען בע־זייטיגט פון זייערע אמטען

טשערנאוויץ. (יט"א).

עלף יודישע פראפעסארען פון טשערנאוויצער גימנאזיעס זענען לויט א פעראָרדנונג פון דער שול־מאכט אין בוקאווינע, בעזייטיגט געווארען פון זייערע אמטען.

צווישען די פראפעסארען געפינען זיך אזעל־

גרויסע קינא-אפערע אין פאריז

ארעסטירט דעם קינא-אונטערנעהמער הימעלפארב

אנדריי הימעלפארב, אדער הימעל ווי ער רופט זיך פערקירצט, איז בעקאנט אין די קינא קרייזען מיט זיין גרויסער אמביציע און דרייסטקייט אין אונטערנעהמונגען. אין יאהר 1921 האט ער שוין געשאפען א פראיעקט צו ארגאניזירען אונטער'ן נאמען: „פראנקא אמעריקען קינא קארפאריישען" א מעכטיגע געזעלשאפט וואס זאל ארומנעהמען די גאנצע אמעריקאנישע און פראנצויזישע קינא אינדוסטריע.

אבער דער ריזיגער פראיעקט האט געפונען אין פראנקרייך די אונטערשטיצונג פון גרויסע פינאנציסטען. דער סוף איז אבער געווען א שרויערער. דער גרויסער דירעקטאר אנדריי הימעל האט זיך גענומען א פראצעס אין קארעקציאנעל טריבונאל און איז בעפרייט געווארען.

ווערענדיג בעפרייט האט הימעל זיך ווייטער גענומען צו זיינע געשעפטען. ער האט קודם כל ארויסגעלאזט א בוך, וואו ער בעווייזט אז ער איז נישט שולדיג און דאן מאכט ער נייע געשעפטען.

ער געהט אריין אלס טעכנישער ראטגעבער אין א בעריהמטער פראנצויזישער ראדיא פירמע.

די געזעלשאפט לאזט ארויס אבליגאציעס, וועלכע זענען נישט אינגאנצען כשר. אויך דארט, אין דער נייער אונטערנעהמונג געפינט מען גרויסע פערזענליכקייטען וואס שטיצען מיט זייער איינפלוס די נייע ריזיגע אונטערנעהמונג.

די אונטערזוכונג שטעלט פעסט, אז די בוכפיהרונג איז א פאלשע. הימעל פלעגט אזוי טון: ער האט גענומען רעפרעזענטאנטען און פלעגט ביי זיי נעהמען א קויציע, וועלכע ער האט זיי געוועכסעלט דורך די נישט כשרע אבליגאציעס פון דער געזעלשאפט.

סערער צאהל דער אויספארשונגס ריכטער אררהאנא אנקלאגעס האבען גענומען אנקומען אין א גרעסערער צאהל. דער ריכטער האט דעריבער גערופען צו זיך דעם אדמיניסטראטאר גאהרד און אנדריי הימעל. נאך זייערע אויפקלערונגען, האט זיי דער אויספארשונגס ריכטער ארעסטירט די אויספארשונג ווערט פארטגעזעצט.

ריכטער מעק פאהרט נישט צום ציוניסטישען קאנגרעס

באנקעט לכבוד מאריס ראטענבערג

נ י ו־י א ר ק. (יט"א) ווי מיר ווערען געוואהר, וועט דער פיהרער פון דער ציוניסטישער אפאזיציע אין די פעראייניגטע שטאטען ריכטער יוליאן מעק זיך נישט בעטייליגען אין 16־טען ציוניסטישען קאנגרעס. אלס איינציגער דעלעגאט פון דער אפאזיציע, וואס איז געוועהלט געווארען אין די פעראייניגטע שטאטען פאהרט צום קאנגרעס אנשטאט ריכטער מעק ה' הארי פרידענוואלד.

אויך ה' יעקב דעהאאז פאהרט קיין ציריך צום קאנגרעס.

נ י ו־י א ר ק, 19. (יט"א טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון ה' יעקב פישמאן א באנקעט לכבוד דעם שטעלפערטרעטער פון פארזיצער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין אמעריקא ה' מאריס ראטענבערג אלס צייכען פון אנערקענונג פון זיינע פערדינסטען פאר דער „יודישער אגענץ". מיט גרעסערע רעדעס זענען אויפ'ן באנקעט ארויסגעטרעטען ה' לואי מארשאל און פעליקס ווארבורג. אין זיין רעדע האט פעליקס ווארבורג פערעפענטליכט די ליסטע פון די נישט ציוניסטען אין דער יודישער אגענץ. 41 מיטגלידער זענען שוין בעשטימט געווארען 3 דארפען נאך בעשטימט ווערען. מצד די יודישע ארבייטער געהען אריין אין דער אגענץ דער פערטרעטער פון דער „פאראייניגטע" גרופע ד"ר טשיפלאקאוו.

די וואד פאר'ן יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ארגענטינא

אין די נייאנגעקומענע ארגענטינער צייטונגען געפינען מיר פרטים וועגען דער וואך פאר'ן יוו"א, וואס די ייוו"א־סעקציע אין ארגענטינע האט דורכגעפיהרט.

וועגען דער פראקלאמירונג פון דער ייוו"א־וואך דערצעהלט צווישען אנדערע די „יודיש צייטונג":

די היגע סעקציע פון יודיש־וויסענשאפטליכען אינסטיטוט האט נעכטען דעם 9־טען יוני, איינדערפריה דורכגעפיהרט א געלעגענהייטען אקט, אויף וועלכען עס איז פראקלאמירט געווארען א וואך פאר'ן ייוו"א.

דער פראקלאמירונגס־אקט האט זיך אויסגעצייכענט מיט הארציגען ערנסט און וואַרעמער שטימונג. דער צאהלרייכער עולם, א געקליבענער און אינטעליגענטער, האט מיט גרויסען אינטערעס און צופרידענהייט אויפגענומען אלע טיילען פון פראגראם.

דעם אקט האט געעפענט דער סעקרעטאר פון דער ארגענטינער סעקציע פ. וואלד. א לענגערע רעדע האלט ש. ראזשאנסקי.

די רעזירענץ פון ייוו"א, זאגט ער צווישען אנדערע געפינט זיך, ווי בעקאנט, אין ווילנע וואס איז ווייט פון אונז טויזענדער מיילען, אין דער ארבייט פון דער ארגענטינער סעקציע איז אבער נישטא קיין שפור פון ווייטקייט און פרעמדקייט. די ארבייט פון ייוו"א געהערט צו אונז אלעמען, צו די גרעסטע יודישע צענטערס, ווי צו די קלענסטע ישובימלעך.

עס איז א טעות צו מיינען, אז דער ייוו"א דינט בלויז פאר'ן שרייבער אדער גרויסען אינטעליגענט ווי אלע אונזערע שאפערישסטע אינסטיטוציעס, רעכענט זיך דער ייוו"א מיט די בעדערפענישען פון די ברייטסטע פאלקסמאסען, וויל אויפקלערען, צוגרייטען, צוזיפאזאמלען דאס גאנצע יודישע לעבען, אין אלע זיינע פארמען, און זיי צוריקגעבען געלייטערטע, אז אלע זאלען זעהען און פערשטעהען און זיך גוט אריענטירען אין אלע טענדענצען פון אונזער עקזיסטענץ, אין אונזער ליטעראטור, עקאנאמיק, געזעלשאפט און אין אונזערע אונצאליק פארביגע פאליטישע בעוועגונגען.

צוגעהענדיג צום ענין מיט'ן חשבון, „וואס גיט דער אינסטיטוט", וועט שוין ממילא זיין קלאר, וואס מ'דארף דעם אינסטיטוט געבען. קוקענדיג ניט מאטעריאליסטיש, נאר מען אידעאליסטיש.

א קורצע רעדע האלט נאך ד"ר ל. זשיטניצקי, און עס הייבט זיך דאן אן דער קאנצערט־טייל מיט'ן אנטייל פון בעוואוסטען ארטיסט א. סאמבערג, וועלכער גאסטראלירט איצט אין ארגענטינע און א גאנציער רייה אנדערע.

צום סוף אפעלירט מ. שווארץ צו אלע פערזאמעלטע, אז זיי זאלען זיך אנשליסען אלס מיטגלידער פון ייוו"א.

אין אלע ארגענטינער צייטונגען איז אויך אפגעדרוקט אן אויפרוף צו אלע יודישע אינסטיטוציעס און קולטור טוער אין לאנד. זיי ווערען אויפגעפאדערט:

1) צו בעשטימען א יעהרליכע סובסידיע פאר'ן ייוו"א,

2) דורכפיהרען אן אונטערנעהמונג פאר'ן זעלבען צוועק.

3) ווערבירען פריוואטע מיטגלידער.

4) זאמלען ארכיוו־מאטעריאלען.

עס וואלט נישט געשאדעט, אז אונזערע געזעלשאפטען און אינסטיטוציעס זאלען זיך אראפנעהמען א ביישפיל פון ארגענטינע.

א נייע פליה-פראבע פון איראפע קיין אמעריקא

ב ע ר ל י ן, 20. (ספ. טעל.) מען מעלדעט פון פאריז, אז דער פראנצויזישער פליהער קאסטע האט בדעה נאך היינטיגע וואך אריבערצופליהען איבערן אקעאן קיין אמעריקא. ער האט ערקלערט, אז כדי אריבערצופליהען דעם אקעאן פון מזרח אויף מערב, דארף מען אן אעראפלאן, וועלכער זאל אויסהאלטען 10 טויזענד קילאמעטער. וויל מען דארף זיך שטענדיג רעכענען מיט געגענווינדען.

אויפגעלעזט דעם ראט פון ווייס-רוסישער „שקאלא"

ג ר א ד נ א, 20. (טעלעפאניש) לויט א פעראררנונג פון ביאליסטאקער וואיעוואדע איז אין גראדנע אויפגעלעזט געווארען דער ראט פון דער ווייס־רוסישער בילדונגס־געזעלשאפט „שקאלא". עס זענען ארעסטירט געווארען דער וויצע־פרעזעס פון ראט און עטליכע פערוואלטונגס־מיטגלידער. די געזעלשאפט איז פערדעכטיגט אין אנטי־מלוכה'שער טעטיגקייט.

דריי חדשים תפיסה

פאר א דייטשען אנטיסעמיט

ב ע ר ל י ן. (יט"א) דאס היסעלדארפער געריכט האט פערארטיילט צו 3 חדשים תפיסה א געוועסענעם פרידריך בראסעלער, וועלכער האט אין 1923 ערב דעם דייטשען קאנסטיטוציע־יום־טוב אויף א גאסען־טראמוואי אויפגעשריבען „נידער מיט דער יודען־קאנסטיטוציע".

אצוג ארייגעפאלען אין א טייך

20 פערזאן דערטרונקען

ט ש י ק א ג א, 20. (ספ. טעל.) היינט 3 פארטאג איז א צוג, וועלכער איז געגאנגען קיין טשיקאגא ביי סטראטאן אריינגעפאלען אין טייך.

ביז איצט איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז 20 פערזאן פון די פאסאזשירען זענען דערטרונקען געווארען. פרטים פעהלען נאך.

די נייעסטע פערפומען

טואלעט-זייפען, קעלנישע און בלומען-וואסערן, פודערן

אלערלייא קאסמעטיק אינ- און אויסלענדישע

עמפפעהלט צו קאנקורענץ-פרייזען די איבעראל בעקאנטע

PERFUMERJA

I. DRUKIER, ŁÓDŹ

11 Zawadzka 11 Tel. 75-92

אכטונג ה"ה פריזיערס!

בלומען־וואסערן נאר 3.20 א קילא, ראזיר־זייף „פיקסין" 7.50 א קילא, בעמ.; פאר ענגראָס־קויפער רעבאט.

אלערליי שטאהל־ווארען און פלעטין.

בעקאנטער לייבאריסט פאר אנ'אראבישער אנטי־ציוניסטישער קאמפאניע אין לאנדאן

י ר ו ש ל י ם, (יט"א).

ווי עס ווערט מיטגעטיילט זאל דער עפענדי אמאר אל סאלע האבען בעקומען פון א פראמינענטען מעטגליד פון דער בריטישער לייבאר־פארטיי א בריף, אין וועלכען דעם עפענדי ווערט געראטען אנצוהויבען אין לאנדאן אן אנטי־ציוניסטישע קאמפאניע. אין בריף זאלען זיין אויסגערעכענט די צייטונגען און די לייבאר־דעפוטאטען פון ענגלישען פארלאמענט, וואס וואלטען אזא אקציע געשטיצט.

א „גוטער יוד" אין בודאפעשט

וואס איז נעלם געווארען

ב ו ד א פ ע ש ט. (יט"א) מיט אנ'ערך 2 יאהר צוריק, האט זיך אין בודאפעשט בעוויזען א געוויסער אונארמאל קליינוואוקסיגער מאן (70 צענטימעטער הויך) אנגעטאן אין א לאנגער קאפאטע, וועלכער האט זיך דאנגעגעבען אלס א רבי, וואס זאל שטאמען פון מונקאטש. ער האט זיך לעגיטימירט אלס אברהם אוויטש, 25 יאהר אלט. דער „גוטער יוד" האט געהאט גרויס ערפאלג צווישען אונגעבילדעטע יודען, וועלכע פלעגען איהם טראגען „פדיונות" נישט בלויז פאר פערשידענע עצות, נאר אויך פאר כלערליי מיטלען געגען פערשידענע מיחוש'ען און קראנקהייטען. די טענ האט א געוויסער דאקטאר געגען איהם אריינגעטראגען א געריכטס־אנווייזונג, בעשולדיגענדיג איהם אין טרייבען הייל־שווינדעל. די פאליציי קען אבער דעם „גוטען יוד" נישט געפינען, וויל ער איז נעלם געווארען.

צעהן-יעהריגער יובילעאום פון יודישען יוגענד-פערבאנד אין יוגאסלאוויען

ז א ג ר ע ב. (יט"א) דער פערבאנד פון די יודישע יוגענד־פעראיינען אין יוגאסלאוויע וואס נעמט ארום אנ'ערך 40 פעראיינען מיט 2000 מיטגלידער, פייערט פון 22־טען ביז'ן 24־טען ה. ח. דעם 10־יעהריגען יובילעאום פון זיין עקזיסטענץ. אין צוזאמענהאנג דערמיט וועט אין זאגרעב פארקומען אייגענער־צוזאמענפאהר, פערבונדען מיט א רייהע אונטערנעהמונגען, ווי א העברעאישער קאנצערט, אנ'אויסשטעלונג און אנדערע.

דער פערבאנד שפילט אין ציוניסטישען ווי אין אלגעמיין יודישען לעבען אין יוגאסלאוויע א העכסט בעדייטענדע ראָל.

דענישער דעלעגאט

צום 16=טען ציוניסטישען קאנגרעס

ק א פ ע נ ה א ג ע ן. (יט"א) אלס דעלעגאט פון די דענישע ציוניסטען צום 16־טען ציוניסטישען קאנגרעס איז געוועהלט געווארען דר. ווערנער בלאך (בערלין) פון דער ליסטע פון די אלגעמיינע ציוניסטען.

די דייטשע דעלעגאטען

צום ציוניסטישען קאנגרעס

ב ע ר ל י ן. (יט"א) מצד די דייטשע ציוניסטען וועלען זיך אין 16־טען ציוניסטישען קאנגרעס בעטייליגען: פון די אלגעמיינע ציוניסטען — ארח. קאר לענשער, ס. שאקען, ארח. מאקס יאקאבסאן, מזרחי — דר. אסקאר וואלפסבערג, ארח. דר. עריך מיכאעלים, אלעקסאנדער אדלער, פועל־ציון — דר. וואלטער פרוים, מרדכי שאטנער, און פון התאחדות — דר. געארג לאנדויער.

חוץ די דעלעגאטען פאהרען צום קאנגרעס אלס מיטגלידער פון אקציאנס־קאמיטעט דר. מ. פילעווסקי, קורט בלומענפעלד, דר. אלפרעד קלעע, פראפ. סיק, רינאהרד ליכטהיים, בער לאקער און דר. סאלאווייטשיק.

ארח. סאמי גראנעמאן פאהרט צום קאנגרעס אלס פארזיצער פון קאנגרעס־געריכט און דר. אהרן באררט — אלס יוריס־קאנסולט פון קאנגרעס.

דאס לעבען פון די אנוסים אין פארטוגאל

(ענדע פון דער 4־טע זייט).

כען עס איז געשטאנען א גרויסע און אלטע פערלאזענע חורבה, אהן א דאך, בלויז דיקע מאסיווע ווענד. ווען איך האב דאן א פערבייגעהער אבגעשטעלט און איהם געפרעגט וואס דאס איז אמאל געווען, האט מיר יענער ערקלערט — אן אלטע פעסטונג — ערשט ווען איך האב מיך שפעטער צוגעקוקט בעסער צום סטיל פון דעם בנין איז ביי מיר קיין שום צווייפעל נישט געבליבען, אז דאס איז אמאל געווען א שוהל, און אז דא ארום איז געווען א גרויסער יודישער פערטעל, נאכ'ן נאמען פון דער גאס.

*

דער קבוץ פון אונזערע איינגעוואנדערטע יודען אין ליסאבאן האט זיך זיין בעזונדערע געשיכטע. מיט יאהרען צוריק האט זיך אין ליסאבאן געפינען אינגאנצען א פאר יודישע משפחות, וועלכע זענען דארט אהין דורך א צופאל מגולגל געווארען. צווישען זיי איז פערהאן איינער מיט'ן נאמען ה. מארלא, וועמען אונזערע יודען רופען דארט „דער זיידע". ער געפינט זיך שוין דארט אנ'ערך פון א פערציג יאהר און איז געווען דער ערשטער ייד פון אונזערע, וועלכער האט זיך בעזעצט אין ליסאבאן, שפעטער, בשעה'ן וועלט־קריג זענען א סך אויסלענדער אויסגעוויזען געווארען פון פראנקרייך אלס בירגער פון פיינדליכער מלוכה און אזוי ארום האבען זיך אייניגע יודישע משפחות, וועלכע זענען אויסגעוויזען געווארען פון פראנקרייך בעזעצט אין שפאניען און פארטוגאל, וואס זענען אין שכנות מיט פראנקרייך.

נאכ'ן קריג ווען עס האט זיך אנגעהויבען א בהלה עמיגראציע און מענשען זענען געלאפען ווי די אויגען האבען געטראגען, האבען א פאר יודישע יונגעלייט, פון פוילען, אויסגעפונען אין בערלין, אז דער פארטוגעזישער קאנסול גיט אומזיסט וויזעס קיין פארטוגאל. אויב מען גיט וויזעס און נאך דערצו אומזיסט, און מען לאזט יעדען אריין פארוואס זאל מען טאקע נישט פאהרען? האבען זיך טאקע א לאנ געטון א היבש ביסעל עמיגראנטען קיין פארטוגאל (מייסטענס יונגעלייט). אמת, אז נישט אלע זענען דארט פערבליבען, וויל עס איז זיי נישט געלונגען זיך איינצוארדנען, זענען א טייל צוריקגעפאהרען. א טייל זענען ווייטער געפאהרען, ווער קיין אמעריקע, ווער קיין אפריקא און א סך פון זיי זענען דארט פערבליבען דארט, וואו זיי האבען זיך אנגעהויבען, בעשעפטיגען זיך מיט פערשידענע מלאכות, און אויך מיט פעדלער און זיך נישט קשה'דיג איינגעארדנעט. ביז מיט א צייט צוריק האט דער גאנצער יודישער מזרח קבוץ אויסגעזעהען ווי „אויפ'ן וואגען", כאטש מען האט זיך דארטען נישט שלעכט איינגעארדנעט, טראכט מען דאך פון ווייטער פאהרען, וויל מען קען נישט לעבען אין אזא קאלטער סביבה, אבגעפרעמד פון יודישען לעבען, אבער ביסלעכווייז האבען די דארטיגע יודען אויפגעהערט צו בענקען און אנגעהויבען צו שאפען א שטיקעל אייגענע סביבה. די יונגעלייט ברענגען ניך ארויס כלות פון דער היים. מען האט חתונה. יודישע קינדער מעהרען זיך. מען האט גענרינדעט א „פעראיין" און איך האב עס געהאט דאס גליק דער ערשטער אפצוגעבען א גרוס פון דער יודישער וועלט אין „ליסאבאנער יודישען יונגער פעראיין" (אזוי רופען זיי זיך).

נאך מעהר, מען הויבט אן צו חלומ'ן פון א גרעסערע יודישע עמיגראציע קיין פארטוגאל. מען דריקט אפ עפענטליכע בריף אין דער פויליש־יודישער פרעסע און מען רופט יודישע אימיגראנטען קיין ליסאבאן. נאטירליך איז דאס נישט מעהר געווען ווי א סענטימענטאלע בענקשאפט נאך א גרעסערע יודישע עמיגראציע, כדי נישט צו זיין אליין, ווייל פארטוגאל אין איהר איצטיגען מצב איז באין אופן נישט מסוגל פאר א וועלכער עס איז אימיגראציע בשעת פון פארטוגאל אליין וואנדערען יעהרליך טויזענדער עמיגראנטען קיין בראזיליען און ארגענטינע און אנדערע לענדער.

עס איז איבעריג צו בעמערקען, דאס אזא נאאיווער אויפרוף האט מיט זיך געקענט ברענגען אין א צייט ווען כמעט אלע טויערען פון אימיגראציע זענען פערשלאסען און עמיגרירען מוז מען.

אבער באלד שפעטער וואהרשיינליך נאכ'ן אנקומען פון די ערשטע אימיגראנטען אין דער זעלבער אויבערערמאהנטער פרעסע ערשינען א ווארנונג פון די זעלבע ליסאבאנער יודען, וואו זיי ווארענען, אז נאר מענשען מיט קאפיטאל קענען אהין קומען. (יט"א)

יעקב בעללער.

מעבאל, שלאסעריי און שווייסעריי

J. REDER

Łódź, Konstantynowska 11

כ׳נעהם אן אלער-ארט שלאסעריי-ארבייט און צופאסן פערשידענע מאשינען-טיילען און שווייסונגען, פאר שטריקער ווערט געליפערט טישען מיט מעטאלען פון 30 זל. אן. פאראפינערס פון 7 זל. אן.

אויספירונג שנעל

קלויזעס

און זאבעזפיטשעניעס

אויף אלע שטעט אין פוילען, בעזארגט שנעל און ביליג דער געוועזענער געריכטס-סעקרעטאר

ב. מאז, 10 פעטריקאווער 10

רעכטסקאנסול. נט.

שפארט-גארטן פיעם שירמס, שטעקנס

[illegible]

ס. [illegible] 19

[illegible]

25%

[illegible]

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8–10 פריה און פון 5–9 אווענד. [illegible] ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטן און מענער-שוואכע.

[illegible]

DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98.

נעמט אן פון 8–10 און פון 5–8, פרויען פון 8–9 [illegible]

ווארטע זאל פאר פרויען.

Dr. med.

M. Rubinlicht

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען.

ווסכאדניא 23, טעל. 68-00

נעהמט אן פון 12–2 מיטאג און פון 7–8½ אוו.

Dr. med.

RACHELA LEWI

ספעצ. קינדער-קראנקהייטען

נעהמט אן אין דער לעטשניצע „Vita", (פעטרי-קאווער 45, טעל. 47-44) פון 3 ביז האלב 5 נ"מ

2 אבערלאק-מאשינען

איין 2 פעדימדיגען און איין 3 פעדימדיגען ביליג צו פערקויפען ביים זייגערמאכער פאלודניא-ווא 9, שפייזער.

קאליגראף

ל. בערמאן

(דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדזקא 1.19-טער שטאק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען.

Dr.

HELLER

ספעציאליסט פאר הויט-וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.

נארוטאוויטשא 2 טעל. 93.79

[illegible]

[illegible]

Dr. W. ŁAGUNOWSKI

Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych **przeprowadził** się na ul. **Piotrkowskiej 70** róg Traugutta). Przyjmuje od 8³⁰ do 10³⁰ rano, od 1-ej do 2³⁰ pp., od 6 do 8³⁰ wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

טויזענטער

קראנקע אויף מאגען-קאטאר, אויפבלאזונגען, קראמפען, חיי-טאגען, אומפערדייליכקייט, אפעטיטלאזיגקייט, שלעכטע פארשטאפונג, האבען צוריק-געווינען דאס געזונד, בענוצענדיג קרעמעכצער פון דעם בעריהמטען אויף דער גאנצער וועלט ד"ר דיטעל, פראפעסאר פון יאגעלאנסקי אוניווערזיטעט. פאדערט די אמזיטיפע בעלערענדע בראשורקע. אדרעס:

LISZKI-APTEKA

Dr. med.

H. LAJCHTER

צאהן-כירורג

דזיאסלע-, קין-, גימען-, און צונג-קראנקהייטען.

Konstantynowska 9.

telefon 49-66

od 1½—5 po poł. 4604

Dr. med.

W. EYCHNER

[illegible]

11.

טעל. 94-72

[illegible] 8–6

Dr. med.

L. Pikielny

[illegible]

NAWROT 8

tel. 19-98

עמפאנגט פון 4–7 אוו. נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie", פיאטרקאווסקא 3 פון 12½ ביז 2 נאכם.

פענסיאנאט „זאקאפיאנקא"

פייערמאן, אין קאמינסק

עקזיסטירט שוין 11 יאהר, האט זיך היי-יאהר איבערגעטראגען פון דער ווילע „ראזאליע" אין איינער פראכטפול-איינגעריכטעטער ווילע מיט אלע נויטיגע בעקוועהמליכקייטען. מעבלירטע זוניגע צימערן, טרוקענער גרויסער וואלד, 5 מינוט פון דער באהן-סטאציע. געשמאקע שפייזען.

עס ווערען אויך פערדינגען וואוינונגען אהן בעקעסטיגונג.

די ווילע איז קאנאליזירט. פערהאן אויך באדע-צימערן.

צוגענגליכע פרייזען!

„זאקאפיאנקא" געפינט זיך אין שענסטער געגענד פון קאמינסק.

אדרעס: **Pensjonat Fajermana, st. Kamińsk** poczta Wojciechów.

דער איבעראל-בעקאנטער און רענאמירטער

קונסט-פאטאגראפישער אנשטאלט

„PARISIEN"

30 פראנציסקאנסקא 30

פיהרט אויס די שענסטע קונסט-פאטאגראפיעס לויט דער נייעסטער פאטא-טעכניק

פאסט-פאטאגראפיעס, פארטרעטען, גרופען-אויפנאהמען

פאר שולען און פעראיינען.

סאלידע בעהאנדלונג! — מעסיגע פרייזען!

בעמ.: כ׳נעהם אויך אן אויפנאמען אויסער דער שטאט מיט ספעצ. אפאראטען.

PALMA-PATENT

וויכטיג פאר לעטניקעס

אנשטאט זיך צו בארגען א בעט אויף אבנויץ-געלד קויפט בעסער פאר׳ן זעלבען געלד

אן עכט פאטענטירט בעט מיט א מאטראץ

וואס איז פערזעהען מיט דער שוץ-מארק **PALMA-PATENT**

פאר וועלכען מיר גאראנטירען אויף 3 יאהר.

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,

ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,

טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך

מעטער-מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען

גענבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע

קאזעטקעס און טאפטשאנעס

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאווע-בעט. 14 זל.

רעעלע בעהאנדלונג. פאבריקס-פרייזען. זאמטליכע רעפאראטורען.

הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

אכטונג לעטניקעס!

אין ווישנאווא-גורא

ביי ט. יאמניק, ווילע בענדעטאוויטש, נעבען פעלדשער יאנוצקא, בעקומט מען יעדען טאג פון 8 אזייגער פריה, דעם

„נייעם פאלקסבלאט"

לויט פערלאנג — ווערט אויך אבגעשיקט א היים.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקהייטען, און מענער-שוועכע בעהאנדלונג פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועון-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט, מאסאזש.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען. זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. A. MAZUR

ספעציאל-ארצט פאר אויגען, נאז און האלז-קראנקהייטען [illegible]

ווסכאדניא 65, טעל. 66-01

[illegible] פעטריקאווער 46.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

פעטריקאווער 10, טעל. 31-86

נעהמט אן פון 8–9½ פריה און פון 3½–4½ נאכם.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-81

[illegible]

Dr. med.

H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מענער-שוואכע קראנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאמפע (האר-אויספאל)

נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od 16.VII. do 22.VII. 1929 r.

Dla dorosłych:

Ostatni uśmiech BŁAZNA

Dramat w 10 aktach. W rolach głównych:

KARINA BELL i GOESTA EKMAN

Dla młodzieży:

Tarzan i Złoty Lew

Dramat w 10 aktach według powieści

Edgara Rice Burroughs.

קנה חכמה קנה בינה ואל תט מאמרי פי

אז די דערפסט ערלעדיגען סאנדראווע זאכן זאלסט די גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

אז תלך לבטח דרכך

ווייל אין ביורא ביי ה׳ מאנעלא ווערט גע-וויטענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדראווע זאכען, ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואלאניעס, אינטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52.

44 וויכטיג פאר מחותנים 44

קויפט נישט קיין

מעבעל

בעפאר איהר איבערציגט אייך ניט אין מיין מעבעל-געשעפט

44 גדאנסקא (דלוגא) 44

Ch. LAZNIK, tel. 62-56

ווארי ביי מיר קענט איהר קויפען מעבעל שיין, גוט און ביליג

44 בעמערק, אויך קויף איך פערשידען מעבעל, דיוואנען, פעלצען, נייטמאשינען און צאהל די העכסטע פרייזען. גדאנסקא 44 נאר 44 44

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און רענטגענישער קאבינעט.

בושעושינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	4½—3½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר ליבישמאן הויט און געשלעכטס-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גמטמינע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שטערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—3½

סאלבאר-טעראפיע, שטראל-שטראלונגען חי שמאטלען א.א. חי פעקען-שטעלן, קינסטליכע בארג-זון-בעשטראהל. איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטראליזציע, אפערעצ. אויף פערלאנג וויזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויף פלעגמע און בלוט

אימפונגען נעגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע צייהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך מעטי זונטאג

צו שליפען

פון ראזיר-זשילעטקעס, ראזיר-מעסער (בריטוועס)

ווי אויך אלערליי מאניקיר-שערען און שטאהל-ווארען נעהמט אן

Ed. SALOMON, 26 Zamenhofa 26

שנעלע, ביליגע און רעעלע אויספיהרונג.

אנאנסען-פרייזען

פאר׳ן טעקסט—18 גר. פעטע אות פון ערב יו"ט—24 גר. אין דער מיט א שטעלע

אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ 4

נאכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ 8

[illegible] דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר׳ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פאראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען פון 9 ביז 4 ביי טאג.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.